LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 60 (504), August 18, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany; Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b. H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500. Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 60 (504)
Sestdien, 1951. g. 18. augustā
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja.
Galv. redaktors: Maksis Culītis.
Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

LATVIJAS KAROGS BERLĪNĒ

ANTIKOMŪNISTISKA SANĀKSME BEZ RIETUMVĀCIJAS TRIMDINIEKIEM — PUSMILJONS APMEKLĒTĀJU, BET NEVIENA LATVIEŠA — EIROPAS ŪNIJAS IDEJA — BERLĪNES AKTUĀLITĀTE

Speciālziņojums Latvijai no Berlīnes

Kamēr Berlīnes austrumu joslā risinājās „Pasaules jaunatnes svētku spēles", šīs pilsētas rietumos notika vairāki pretkomūnistiski sarīkojumi, kuros piedalījās lūgti viesi — dažādi trimdas nacionālo grupu pārstāvji no brīvās pasaules. Tā pag. nedēļā Berlīnē ieradās LCK pārstāvis pie Incopore E. Vērmelis, sekojot Berlīnes senāta un Cīņas grupas pret necilvēcību politiskās nozares vad. Dr. Tilicha ielūgumam. Bez tam Berlīnē atlidoja arī slovaku nacionālās padomes pilnvarotais bij. ministrs M. Černaks, Incopore prezidents Suchaneks-Sucheckis, pārstāvot visas tanī apvienotās bēgļu organizācijas, kā arī čechu nacionālās (ģen. Prhalas) grupas priekšsēdis Dr. Pekaļskis un slovaku laikraksta Bohemia redaktors Horaks, kā arī citi Centrāleiropas un Balkānu valstu trimdas pārstāvji.

Ielūgumam bija tiešs sakars ar plašu pretkomūnistisku sanāksmi Titania palastā, ko kopīgi rīkoja trīs organizācijas: Eiropas ūnija, Cīņas grupa pret necilvēcību un Kongress kultūrālai brīvībai. Sekojot pēdējās organizācijas ielūgumam, Berlīnē no Parīzes ieradās mēnešrakstam Der Monat tuvu stāvošu aprindu — radikāli sociālistiski orientētu trimdinieku pārstāvji no Pad. savienības tagadējām satelītvalstīm, kas atestējās par vienīgajiem īstajiem demokratiskajiem trimdiniekiem, pārmetot no Rietumvācijas lūgtajiem viesiem fašistiskas tendences. Šī apstākļa dēļ Rietumvācijas trimdinieku un nacionālo grupu pārstāvji atteicās no aktīvas piedalīšanās Titania palasta protesta sanāksmē. Runātāji tanī komplektējās galvenokārt no minētajiem Parīzes ļaudīm. Kā zināms, sanāksmē runāja arī Berlīnes pilsētas vecākais prof. E. Reuters, izsakot ticību drīzai Berlīnes un Vācijas atbrīvošanai no komūnisma jūga.

Tanī pašā laikā Berlīnē uzturējās daudzi citi dažādu trimdinieku nacionālo grupu pārstāvji un lūgti viesi. Tā, sekojot Free Europe ielūgumam, no Rietumvācijas Berlīnē lidmašīnā ieradās ap 40 dažādu tautību jauniešu un studentu, to vidū arī triju latviešu grupa. Jauniešu uzdevums bija piedalīties Radio Free Europe izstādes un kluba telpu iekārtošanā, kas reizē noderēja par vienu no daudzajiem kontakta punktiem pārnācēju uztveršanai no Austrumberlīnes. Izstādes mākslinieciskai iekārtošanai RFE bija aicinājis latviešu gleznotāju Ernu Geistauti. Daudzo valstu karogu vidū, kas nu jau otru nedēļu plīvo

(Turpin. 2. lpp.)

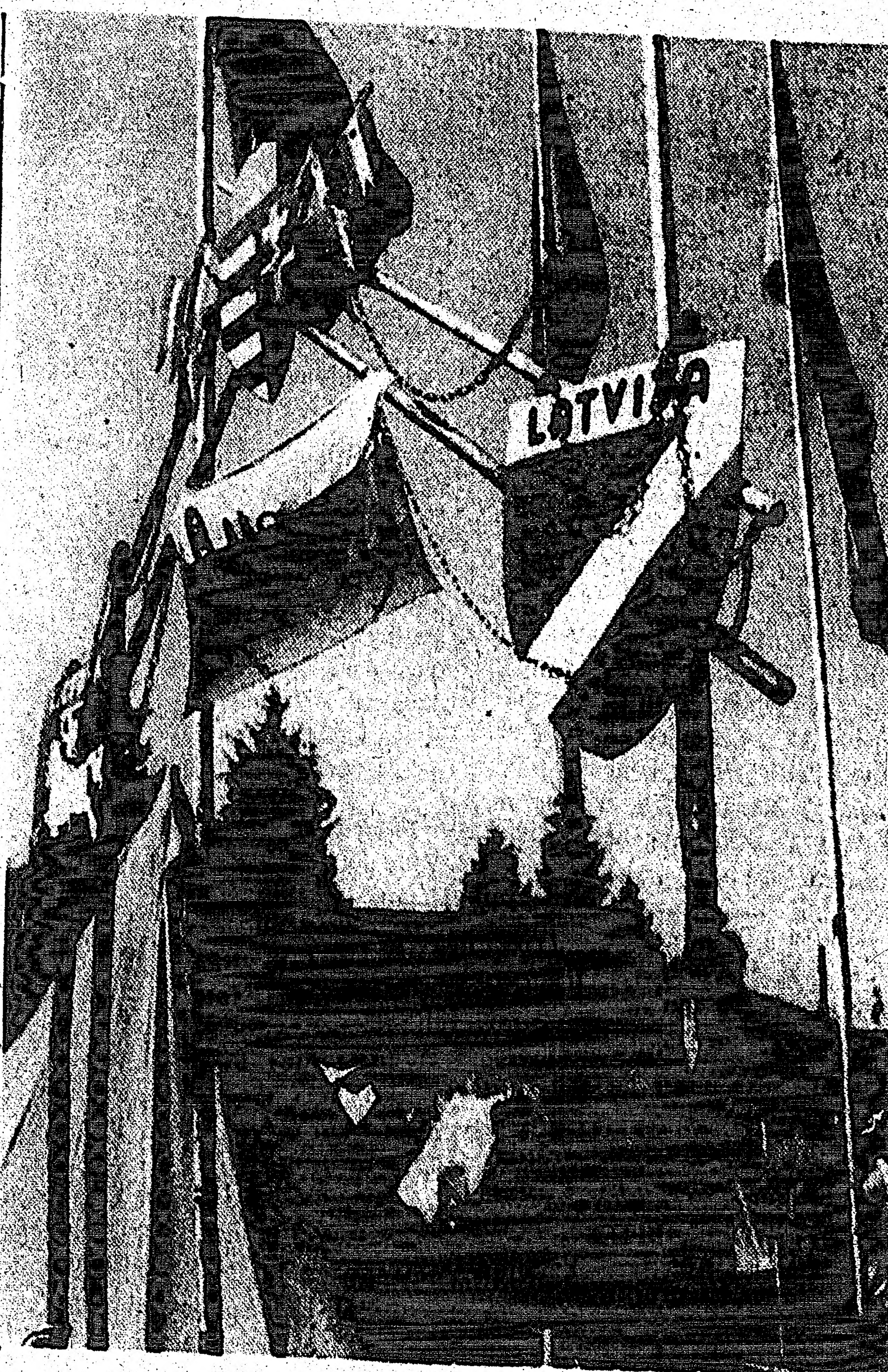

Amerikāņu augstais komisārs Austrijā V. Dž. Donnelijs apciemo bēgļu skautu novietojumu, kur pārstāvēta Krievija, Lietuva, Ungārija un Latvija.

(Skat. rakstu 2. lpp.)

„Miers bez brīvības nav nekāds miers!"

4. liberāļu kongresā Upsalā piedalās arī Baltijas valstu pārstāvji

Liberāļu 4. kongresā Zviedrijas universitātes pilsētā Upsalā 15 nāciju delegātu vidū bija arī vesela virkne bēgļu politisko grupu pārstāvju. Par ukraiņu pretestības kustību plašu ziņojumu sniedza G. R. B. Pančuks, bet par liberāļu kustības attīstību Polijā ziņoja Kunickis. Iespaidīgākā kongresa figūra bija franču advokāts, rakstnieks un žurnālists Davids Rusē, kas pats pieredzējis vergu darba nometņu baismas Buchenvaldē. Viņš izstrādājis rezolūciju, kas ne vien nosoda koncentrācijas nometnes, bet grib panākt to vispārīgu izskaušanu nākotnē. Ne mazāk interesants prominento liberāļu galerijā bija spāņu brīvības cīnītājs Salvadors Demadariaga, kas bija pēdējais republikāniskās Spānijas vēstnieks Londonā.

Latviešus liberāļu kongresā pārstāvēja M. Čakste, M. Salnā, J. Breikšs, ģen. E. Kalniņš uc. Igauņu 19 personu delegāciju vadīja prof. A. Perlics un sūtnis A. Varma. No lietuviešu puses piedalījās sūtniecības sekretārs Žilinskis. Kongresa rezolūcijā ietverta doma: „Miers bez brīvības nav nekāds miers — jo tikai brīvi cilvēki var garantēt mieru un novērst karu."

Vai komūnisti „govi apēdīs"?

LINARDS LAUVA

„Stāvoklis Irānā tikai tagad sāk kļūt patiesi bīstams," pirms dažām dienām paskaidroja kāds angļu naftas speciālists, tikko ieradies Londonā no Teheranas. Pirmajā mirklī šis apgalvojums šķiet pārspīlēts, jo Herimena ierosinātās Stouksa un Musadeka delegāciju sarunas guvušas reālus apveidus un dalībnieku valstu intereses varētu tapt apmierinātas — irāņi saglābtu savu naftu, angļi prestižu, bet amerikāņi nostiprinātu drošības joslu Tuvajos austrumos.

Un tomēr arī šeit, tāpat kā visur citur, kur vien kas notiek, draudīgi izstiepušies Kremļa sarkanie taustekļi. Stāvokli Irānā rakstturīgi komentējis Teheranas parlamenta loceklis Dr. Saifpurs Fatemi, kas patlaban viesojas Prinstaunas universitātē ASV. Ieteikdams Angļu-irāņu naftas sabiedrības vietā nodibināt jaunu sabiedrību, kur būtu līdzīgi pārstāvētas un ieinteresētas Lielbritānija, ASV un Irana, Fatemi nopietni brīdināja no komūnistu iejaukšanās briesmām Irānā. Tagadējo stāvokli Teherānā viņš raksturoja šādi: „Amerikāņi baro govi, bet slauc to ļoti reti. Angļi baro reti, bet slauc par biežu. Komūnisti govi apēdīs." Un tiešām — Iranas komūnisti naftas nacionālizācijas jautājumā pēdējās nedēļās kļuvuši atkal sevišķi rosīgi un nākuši klajā ar jauniem „rezerves" saukļiem un argumentiem. Ja tudechu partija visu laiku varēja mierīgi noraudzīties viņiem labvēlīgā cīņā par naftu, angļu-irāņu attieksmju sabrukumā, darbu pārtraukumā Abadanā, sekojošā bezdarbā un valsts kases krizē, un ja šī partija varēja slavināt katru ministru prezidenta soli un lamāja angļus līdzīgi viskrasākiem nacionālistiem, tad kopš neilga laika nostāja pēkšņi mainījusies.

Komūnistiem draud jaunas briesmas. Vienošanās, kas šķiet kļuvusi reāla ar Herimena iejaukšanos, bija signāls jaunai cīņai. Tagad „krāpniece" vairs nav „koloniālā laupītāja" Lielbritānija, bet „imperiālistiskā" Amerika. Ministru prezidents Musadeks vairs nav patriots, kas Iranai saglābis naftu, bet „vājais vīrs kapitālistu rokās". To atkārtoti deklarē Aserbeidžanas „nacionālais raidītājs", kas pēdējās nedēļās pārgājis strauja triecienā. Komūnistiskā raidītāja uzbrukumos vērojamas divas tendences — abas visai bīstamas Iranai.

No vienas puses, komūnisti kūda Aserbeidžanas un atsevišķas kurdu ciltis uz sacelšanos. Tiem atgādina, ka 1945. g. komūnistu vadībā nodibināts „brīvā Aserbeidžana", ka notikušas sarunas un cīņas, ka „brīvā valdība" aizbēgusi uz Pad. savienību. Atgādina arī, ka pag. gadā notikušas asas sadursmes ar Džavanrudas kurdu cilti, kas mitinās ziemeļrietumos no Teheranas un kas bijusi apgādāta ar ieročiem no Pad. savienības. Balstoties uz šiem dumpīgiem elementiem, Aserbeidžanas padomju raidītājs neslēptā valodā aicina kurdus un aserbeidžaņus nodrošināt savu „brīvību" pret „nebrīvo" Teheranas valdību. No otras puses, raidītājs cenšas sēt naidu un neapmierinātību pret premjēru Musadeku pašā Irānā. Ministru prezidentam prasa, lai tas ievēro „progresīvu Iranas pilsoņu" padomus un izvairās no „imperiālistisko amerikāņu intrigām". Kādā no pēdējiem raidījumiem pat ziņoja, ka amerikāņi, slēpdamies aiz naftas speciālistu maskas, sastādot Irānā armiju no bijušiem nacistiem un fašistiem.

Vērojot Teheranas sarunu gaitu pēdējās dienās, šķiet, ka ministru prezidents Musadeks tomēr vēl pēdējā brīdī izpratis komūnistiskās briesmas un atzinis, ka pret šāda veida draudiem ir tikai viens līdzeklis — ciešāka sadarbība ar rietumiem. Nav gan noliedzams, ka šī, kaut arī pozitīvā Teheranas premjēra nostāja acumirklīgās briesmas vēl pavairo. Tudechu partijas starplaikā apzināti atslābušā pagrīdes darbība atkal kļūst bīstami rosīga, un Teheranas valdībai drīz vien savi skatieni no Abadanas dienvidos būs jāpievērš ziemeļu provincēm un kurdu apgabaliem. Iranas pārvēršanās par otru Koreju, kur padomju aserbeidžaņi un kurdi uzņemtos ziemeļkorejiešu lomu, vēl nebūs novērsta ar Teheranas, Londonas un Vašingtonas eventuālo vienošanos naftas jautājumos.

Britu galvenos bruņotos spēkus pārcels uz kontinentu

JAUNAS ARMIJAS, FLOTES, AVIĀCIJAS UN APGĀDES BAZES VĀCIJĀ, BEĻĢIJĀ UN HOLANDĒ

Gandrīz visu rēgulāro britu armiju, atskaitot Vidējos un Tālajos austrumos nepieciešamās vienības, turpmāk paredzēts pārcelt un novietot Vācijā, Beļģijā un Holandē, — ziņo Sunday Express militārais korespondents. Saskaņā ar jauno militāro programmu, kādu pieņēmusi britu aizsardzības ministrija, uz minētām zemēm paredzēts pārcelt arī visas armijai vajadzīgās noliktavas, apgādes centrus, darbnīcas utt. Šai „priekšējās līnijas" programmai būs pakļauta arī flote un gaisa spēki, un pastāvīgās bazēs Eiropas kontinentā novietos visas britu salās pieciešamās iznīcinātāju un dažādas citas gaisa spēku vienības, kuras pastiprinās Vācijā jau esošos sabiedroto aviācijas spēkus. Holandes un Beļģijas ostās iekārtos „uz priekšu izvirzītas" britu flotes bazes.

Kā tālāk ziņo Sunday Express, nākošā gada laikā uz jauniekārtotām apgādes bazēm šaipus Lamanša — Buloņā, Havrā, Šerbūrā un Sennazērā — nogādās pārtiku, municiju, degvielas un visāda veida apgādes rezerves, ieskaitot tankus un artileriju, kas nepieciešami aktīvas armijas uzturēšanai kontinentā. Jau sākta milzīgas jaunas bazes izbūve Antverpenē, kā

(Turp. 8. lpp.)

Spāņu diktātors — rūgta izvēle

Amerikāņu kongresa aprindās joprojām ļoti aktuāls Spānijas jautājums. Senāta ārpolitiskā komisija tikko pievienojusies ieslēgumam par 400 milj. dolaru atvēlēšanu Spānijas militārai un saimnieciskai atbalstīšanai. Pēc ziņojuma senātam, Franko armijā patlaban ir 22 divīzijas, bet 30 dienās Spānija var mobilizēt 500.000 un gada laikā 1 milj. vīru, ja tā saņem vajadzīgo apbruņojumu.

Kamēr ASV vēl tielējas ar saviem sabiedrotajiem par Spānijas uzņemšanu rietumu labiešu klubā, tikmēr pats ģenerālisims Franko cītīgi gudro, ko vēl izkaulēt no tēvoča Sama.

Franko rīcībā ir liela armija un stratēģiski ļoti izdevīgs ģeografiskais stāvoklis, tā ka Pentagona plānotājiem, kas pēdējā laikā sevišķi uzmanīgi vēro padomju karaspēka kustības, gribot negribot jākļūst aizvien nepacietīgākiem. Spāņu diktātora 400.000 vīru armija ir vislielākā Eiropā, un augstas spāņu amatpersonas apgalvojušas, ka divi nedēļās varētu mobilizēt vienu miljonu, bet piecās nedēļās — pat divi miljoni vīru.

„Arī gadījumā, ja Spānija būtu neapdzīvots tuksnesis," izteicās viens no rietumu militāriem atašejiem Madridē, „tai tomēr būtu milzu stratēģiska vērtība. Palūkojieties tikai uz ģeografisko karti un jūs tūliņ sapratīsit."

„Nav šaubu, Spānija mums vajadzīga visādā ziņā," spriež kāds amerikāņu ģenerālis Rietumeiropā. „Krieviem tagad ir jau vairāk nekā 200 divīziju, un ikviens no mums zina, ka viņi varētu tagad jebkuru brīdi izlauzties cauri kontinentam, ja vien viņi to gribētu."

Šis amerikāņu ģenerālis piegājis lietas būtībai vistuvāk. Pēc ASV stratēģu ieskata, Pad. savienība var sākt uzbrukumu jo drīz, vēl pirms ir pabeigti Rietumeiropas aizsardzības darbi. Šie karavīri saka, ka viņiem tomēr esot jārēķinās ar varbūtību, par kādu politiķi un diplomāti ne labprāt grib debatēt, proti, ar ideju, ka Pad. savienība varētu jau vistuvākā laikā (oriģināltekstā bija teikts: rīt) ielauzties Rietumeiropā. Un viņi uzskata Pirenejus par vienīgo ģeografisko barjēru, ko ASV spēki savā pašreizējā stāvoklī spētu noturēt.

Bet ideja par ASV „atkāpšanos uz Pirenejiem" nospiež kā smags lietuvēns Eiropas politiķu un militāro vadoņu prātus, jo viņi ļoti labi saprot, ka Rietumeiropas griba cīnīties un griba apbruņoties, kas jau tiecas atslābt, sabruks pavisam, līdz ko radīsies pārliecība, ka Sav. valstīm ir paļāvība vairs tikai uz Spāniju vien.

Franko zina labi, cik ļoti Spānijas militārais šarms jau ir iekārdinājis Sav. valstis, un viņš ir apņēmies prasīt par to augstu, jo augstu cenu. Vispirmā kārtā viņš pieprasa par brīvu labi daudz amerikāņu kara materiālu savas armijas modernizēšanai. Spāņu ģenerāļi saka, viņi paši varot sev saražot šautenes, ložmetējus, un arī mazliet vieglās artilerijas, bet viņiem gandrīz pilnīgi trūkstot džīpu,

(Turpinājums 8. lpp.)

Šinī numurā lasiet:

■ LATVIJAS KAROGS BERLĪNĒ — Speciālziņojums Latvijai . . . 1. lpp.
■ BRITU BRUŅOTIE SPĒKI PĀRCELSIES UZ BAZĒM KONTINENTĀ — Radikālas pārmaiņas angļu aizsardzības stratēģijā . . . 1. lpp.
■ 24.500 KM AR 10 PĀRU APAVU — Lietuvis kājām apkārt pasaulei 5. lpp.
■ HORMONU PĒTNIEKA VALSTĪBĀ — Latviešu zinātnieks jaunatklājumu pēdās . . . 6. lpp.
■ JAUNS TRIMDAS SPORTA REKORDS . . . 7. lpp.

NEAIZMIRSTIET, ka sestdien, 18. un svētdien, 19. augustā notiek Latviešu centrālās padomes Vācijā

VĒLĒŠANAS!

(Skat. rakstu 2. lpp.)

Latvieši Vācijā vēlēs savu centrālo pārstāvību

Sestdien, 18. un svētdien, 19. augustā Vācijā dzīvojošie latvieši tiešās un aizklātās vēlēšanās pa apgabaliem ievēl savu trimdas pārstāvību nākošiem diviem gadiem — **Latviešu centrālo padomi Vācijā (LCPV)**, kurā uz katriem 300 balstiesīgiem vēlētājiem ievēlams 1 loceklis. Vēlēšanās var piedalīties visi, kas sasnieguši 18 g. vecumu un pieder trimdas latviešu kopībai resp. par š. g. pirmo pusgadu samaksājuši tautas kopības nodevu vai no tās atbrīvoti.

Vēlēšanu zīmes, kurās ierakstīts vairāk kandidātu nekā apgabalā paredzēts ievēlēt LCPV locekļu, vai kurās izdarīti kādi lieki ieraksti vai labojumi, ir nederīgas. Vēlēšanas uzskatāmas par derīgām, ja tajās piedalījušies ne mazāk kā puse attiecīgā vēlēšanu apgabala balstiesīgo vēlētāju. Par ievēlētiem uzskatāmi tie kandidāti, kas dabūjuši lielāko balsu skaitu, pie tam ne mazāku par 15 proc. no nodotām balsīm. Balsīm daloties, par ievēlētu uzskatāms gados vecākais. Ja pirmais vēlēšanu gājiens nedod galīgu rezultātu, tad 14 dienu laikā izsludināmas jaunas vēlēšanas. Par vēlēšanu komisiju nelikumībām 7 dienu laikā var iesniegt sūdzības attiecīgā apgabala vēlēšanu komisijai.

Ziemeļreinas-Vestfāles apgabalā par kandidātiem izraudzīti: Voldemārs Ždanovskis, Brunis Rubess, Alfrēds Mucenieks, Kārlis Augstkalns, Olģerts Lapiņš un Artūrs Silgailis.

Lejassaksijas apgabalā: Paulis Ludvigs, Haralds Hardelis, Roberts Žiglevics, Imants Lapsiņš, Oto Šrams, Jūlijs Būmanis, Pauls Ašmanis, Žanis Unāms, Antons Abakuks, Rūdolfs Bangerskis, Arvīds Krīpens un Vilis Hāzners.

Šlēzvigas-Holšteinas apgabalā: Vilis Janums, Augusts Vanags, Jūlijs Zaķis, Krists Šteinbergs, Eduards Tīdemanis un Jānis Daģis.

Virtembergas-Bādenes apgabalā: Voldemārs Skaistlauks, Ādolfs Šilde, Roberts Purs, Jēkabs Avots un Jānis Rumba.

Bavārijas apgabalā: Herberts Tillers, Alfons Avotiņš, Kārlis Dzenit-Zeniņš, Egons Kazekovskis, Artūrs Voitkus, Ādolfs Ozoliņš, Kārlis Graudiņš, Amālija Olava, Antons Zviedris, Auguste Āboliņa, Jūlijs Kublenieks, Janis Lukstiņš, Roberts Ancāns, Vilhelms Lesiņš un Herberts Zāgars.

Franču joslā: Kārlis Siliakovs un Vilis Janums.

18.000 dalibnieku un 100.000 apmeklētāju pasaules skautu džamborejā Bad Išlā

Ar kopīgu parādes gājienu, piedaloties 52 nāciju pārstāvjiem, pirmdien beidzās 10 dienu ilgā pasaules skautu džamboreja Bad Išlā. Savā atvadīšanās runā pasaules skautu kustības vadītājs plkv. Dž. Skiners Vilsons teica, ka 7 torņu vietā, kas bija celti šis, septītās, džamborejas atklāšanai, tagad uzcelts viens, kas simbolizē lielās skautu ģimenes vienību. Runātājs beidza ar labās gribas vēstījumu, ko 1931. g. — pasaules skautu pirmajā džamborejā Londonā — bija teicis tagad jau mirušais skautisma tēvs lords Bēdenpauls.

Džamborejas milzīgā telšu pilsēta celta skaistajā apvidū starp Išlu un Stroblu, kur kādreiz bija Austrijas ķeizaru vasaras rezidence. Tur bija sabraukuši ap 18.000 skautu, dažkārt mērojot milzīgus attālumus, kā, piemēram, Kalifornijas pārstāvji, kas veikuši 10.000 jūdžu. Ievērojamākie viņu vidū bija 75 g. v. „krusttēvs" Oto Hornings no Detroitas, kas ir arī vecākais aktīvais amerikāņu skauts, britu tautu saimes skautu priekšnieks lords Rauelens un lēdija Bēdenpaula — starptautiskās skautu organizācijas dibinātāja atraitne.

Desmit dienu ilgā sanāksme bija pievilinājusi 100.000 apmeklētāju, pie kam pēdējā svētdienā vien to bija pāri par 20.000, kas gan braukšus, gan kājām ieradās Bad Išlā, lai vērotu džamborejas beigu sarīkojumus. Pie nometnes ieejas saskaitīti vairāk nekā 2000 auto, un arī tad vēl dzelzceļš un autobusi tikko spēja pārvadāt daudzos apmeklētājus. Skauti bija rīkojuši daudz dažādu priekšnesumu, starp citu arī „krusta karotāju kauju ar saraceņiem", futbolsacīksti starp Austrijas un Burmas komandu, kā arī tiltu būves sacensību, kur sevišķi izcēlās itāļu skauti.

Starp nometnes apmeklētājiem bija arī daudz prominentu personu, kā Austrijas kanclers L. Figls, kura dēls Hanss atradās nometnotāju vidū, kā arī amerikāņu augstais komisārs Austrijā V. Dž. Donnelijs. Pēdējais viesojās arī padomju okupēto valstu skautu grupā, kurā ietilpa arī latvieši un lietuvieši no Vācijas rietumu joslām. Še sarunā ar skautiem augstais komisārs starp citu teica: „Es ceru, ka brīvība, ko jūs baudiet, kādu dienu sniegsies arī pāri jūsu dzimtajai zemei un visi jūsu tautieši varēs dzīvot brīvu dzīvi."

Plašajā jauniešu sanāksmē, kur, daudzajām valodām par spīti, valdīja vislabākā saprašanās, daudzi dalībnieki guva daudz jaunu draugu un paliekamu iespaidu. Feskas, turbāni un citāda veida galvas segas mija ar skautu platmalēm, kas kopā ar dažādiem ietērpiem un kaklautiem radīja īpatu koloritu. Džamborejas grandiozo apmēru raksturo tas, ka 10 dienu laikā nometņotāji patērējuši 250 t maizes, 206 t gaļas, 73 t sakņu, 150.000 olu un 125 t citu pārtikas produktu, kā arī 250 galonu piena dienā.

Mūsu laikraksta nākošajā numurā sniegsim latviešu skautu grupas dalībnieka vērojumus džamborejā.

Sīkās Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

Londonas latviešu draudze, prāv. B. Fedders, Montpelier Place, Kristus bazn., 19. augustā, pl. 18.30.

Līdsas draudze, māc. E. Bergmanis, Līdsā, Emanuel Church, 19. augustā, pl. 16.

Londonas latviešu draudze, māc. R. Slokenbergs, kristīti: Anna Kornēlija Kipluka, Tamāra Knopa, Austra Knopa un Brigita Gaida Peka; mirusi Līna Jāpiņa.

Ziemeļanglijas - Bradfordas draudze, māc. R. Āboliņš, Jorkā, Trinity bazn., Micklegate, 18. augustā, pl. 17. — Jauniešu izbraukums uz Jorku 18. augustā. Sapulcēšanās Leeds City stacijā pl. 12.30.

Mančesteras draudze, māc. P. Namgauds, Mančesterā, Annas bazn., iesvētes dievkalpojums ar dievgaldu, 19. augustā, pl. 15.

Skotijas draudze, māc. J. Sapiets, Kilderas nometnē, 19. augustā, pl. 19. Sprediķos viesis māc. R. Āboliņš.

Vidusanglijas draudze, māc. E. Sarkanbārdis, Risk. Raidera bazn. Birminghemā, kristības (angļu un latv. valodā), 18. augustā, pl. 14. — Dievkalpojums Vistovas pils. bazn., 19. augustā, pl. 15. Pēc tam kopīga tēja. Satiksme no Lesteras ar 639. busu no Northampton Sq. pl. 11,05; 13,05; 14,05. — Risk. Raidera bazn. Birminghemā, 25. augustā, pl. 18. Sprediķos amerikāņu māc. D. Ostergrens. Pēc dievkalpojuma filmas izrāde draudzes zālē. — St. Thomas bazn. Koventrijā, māc. D. Ostergrens, 26. augustā, pl. 18. Pēc dievkalpojuma filmas izrāde draudzes zālē.

Katoļu draudze, Sv. Misa St. Patrick R-katoļu bazn., Westbury Street, Wolverhamptonā, 19. aug., pl. 12,15.

Citi sarīkojumi

Komponista T. Ķeniņa lekciju vakars ar skaņu plašu demonstrējumiem, Līdsā, Presbiteriāņu bazn. telpās, 18. augustā, pl. 19. Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem.

DVF Bradfordas nod. sarīkojums St. Chads School, St. Chads Road, Bradford, telpās: Londonas DV drāmas vienības izrāde ar M. Ziverta skumjo komēdiju Cenzūra; pēc izrādes dejas 25. augustā, pl. 18.

*

Visas latviešu organizācijas, biedrības utt. Anglijā aicinām iesūtīt ziņas par nākamiem sarīkojumiem mūsu Londonas līdzstrādniekam V. Skultānam, 3, Prospect Place, Child's Hill, London N. W. 2.

Prasa izkārtot bēgļu pensiju jautājumu

Vācijas amerikāņu joslas DP nacionālo komiteju IRO sakarvirsnieks Dr. O. Pirkmajers iesniegumā International Social Service norāda, ka nacionālās komitejas grib pasākt jaunu akciju, lai panāktu kādu atrisinājumu bēgļu invalidu, veco ļaužu, atraitņu un bāreņu pensiju un renšu jautājumā. Šis jautājums galīgi būs atrisināms tikai vēlāk ar starptautiskiem nolīgumiem, bet attiecīgajām bēgļu grupām tomēr palīdzība vajadzīga jau tagad, kādēļ jau tagad būtu jārod kāds pagaidu atrisinājums. Nacionālās komitejas ierosina Vācijā paliekošo ārzemju bēgļu pensiju jautājumu kārtot šādi: vispirms būtu jānosaka personu grupas, kas būtu tiesīgas pretendēt uz šāda veida palīdzību un jāizrauga kāda starptautiska institūcija, — īpaša komisija vai Hāgas starptautiskās tiesas nodaļa — kurai šīs pretenzijas būtu jāpārbauda. Pēc tam ar Pasaules bankas, citas starptautiskas bankas vai citu aizdevumu Vācijai būtu jāsagādā līdzekļi pagaidu pensiju un citu maksājumu kārtošanai. Apvienotās nācijas būtu jālūdz palīdzēt attiecīgā aizdevuma izgādāšanā, kā arī vēlāk rūpēties par problēmas galīgo izkārtošanu.

Jautājuma atrisināšana sevišķi svarīga Vācijas DP, jo vācu bēgļiem ar īpašu Bonnas likumu tiesības uz pensiju jau piešķirtas. Tādā kārtā būtu novērsts stāvoklis, ka daudzi ārzemju bēgļi, kas visu savu mūžu kārtojuši iemaksas, lai nodrošinātu sev vecuma pensiju, pamesti postam, vai spiesti iztikt ar niecīgiem vācu sociāliem pabalstiem.

*

Visas latviešu organizācijas, biedrības utt. Anglijā aicinām iesūtīt ziņas par nākamiem sarīkojumiem mūsu Londonas līdzstrādniekam V. Skultānam, 3, Prospect Place, Child's Hill, London N. W. 2.

Gautingas sanatorija tagad viena no lielākajām Eiropā

Piedaloties daudziem goda viesiem no Bavārijas valdības, amerikāņu komisāra, IRO un citu organizāciju aprindām, pag. nedēļā notika Gautingas tbc sanatorijas oficiāla nodošana vācu pārvaldei. Tai pašā laikā formāli atklāja sanatorijas ēkas jaunu spārnu, kas izbūvēts ar 2 milj. DM piemaksu no IRO puses un palielina slimnīcas gultu skaitu uz 1150. Reizē ar to Gautingas tbc sanatorija kļuvusi par vienu no lielākajām Eiropā.

Līgums starp IRO un Bavārijas valdību arī turpmāk nodrošina slimniekiem-bēgļiem tādu pašu aprūpi un apgādi kā līdzšinējos 4 gados. Agrāko vācu armijas lazareti uz 50 gadiem īrē Bavārijas valsts apdrošināšanas pārvalde, kurai sanatorijas financēšanai līdzekļus dos valdība. Līgums vēl nosaka, ka Gautingā tagad nodarbinātie bēgļu ārsti jāpatur darbā, ka vismaz 10 proc. ārstu jārekrūtē no IRO bēgļiem, kamēr tādi ir, tāpat pārvaldē 10 proc. vietu paredzēts bēgļiem, bet palīgdarbos vismaz 25 proc. Sanatorijā uzņem vienīgi atzītus bēgļus, bet ja tie aizņem jau 80 proc. visu gultu, var uzņemt arī citus slimos. IRO resp. tās pēcnieces patur tiesības kontrolēt Gautingas pārvaldi un arī sūta vienu pārstāvi sanatorijas pārraudzības komisijā, kur bez tam piedalās Bavārijas iekšlietu ministrijas, apdrošināšanas pārvaldes un brīvprātīgo palīgorganizāciju pārstāvji.

MŪSU ABONENTU IEVĒRĪBAI ANGLIJĀ!

Sakarā ar pārkārtojumiem laikraksta pārstāvībā Anglijā, lūdzam abonentus, kas laikrakstu pasūtināja mūsu līdzšinējai pārstāvei E. Andriņai, ar 1. augustu LATVIJU pasūtināt un abonementa un citus maksājumus kārtot mūsu galvenajam pārstāvim A. VEINBERGAM, 41, Carysfort Rd., London N. 16.

LCK apgāds LATVIJA

DP un IRO darbinieku skaits

Pēdējā IRO preses konferencē Minchenē kāda poļu DP laikraksta pārstāvis pieminēja rakstu, kas parādījies kādā Parīzes poļu avīzē, un lūdza IRO komentārus šim rakstam, kurā bija minēts, ka DP skaits esot samazinājies no 1,5 milj. uz 200,000, bet IRO darbinieku skaits tikai par 30 proc. Publiskās informācijas daļas šefs Haiers teicās skaitļus pārbaudīt un par to DP preses pārstāvjus informēt. Tagad rezultāti nodoti mūsu rīcībā.

Saskaņā ar šiem IRO datiem, amerikāņu joslā š. g. 1. jūlijā bija nodarbināti 237 starptautiskie IRO līdzstrādnieki. Salīdzinot ar kādreizējo augstāko skaitu 754, tas nozīmē samazināšanos par vairāk nekā divām trešdaļām. Šis skaitlis neattiecas uz Starptautisko meklēšanas dienestu (ITS); šis IRO nozarojums kādreiz nodarbināja 105 darbiniekus, bet tagad nenodarbina nevienu. Tālāk š. g. maijā likvidētas 600 otrās klases darbinieku štata vietas. Vācu un DP darbinieku bija ap 40.000, bet tagad to vairs nav pilni 8000, kas nozīmē štatu samazināšanu par 80 proc. Arī daudzi no šiem 8000 darbiniekiem nestrādā tieši IRO. Līdz septembra beigām notiks vēl tālāka visu grupu IRO darbinieku skaita ievērojama samazināšana, kas neskars vienīgi palīgorganizācijas.

Latvijas karogs . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

brīvās Berlīnes sirdī, redzamas arī Latvijas un citu Baltijas valstu nacionālās krāsas, bet izstādē Baltijas valstīm iekārtota īpaša telpa. Atsevišķas telpas ir arī Centrāleiropas un Balkānu valstīm.

Eiropas nākotnes zīmē noritēja visas daudzās apspriedes starp minēto dažādo tautību, grupu un organizāciju pārstāvjiem, kas izmantoja ielūgumu savstarpējai domu izmaiņai. ASV nesen atskanējušais aicinājums tautu draudzībai radis ļoti auglīgu zemi — īpaši Berlīnē, šai politiski visspraigākajā Eiropas pilsētā: visu pārruņu centrā bija Eiropas ūnijas ideja, ko aktīvi popularizē arī Radio Free Europe. Čechu, slovaku un Sudētijas vācu apvienības pārstāvji īpašā preses konferencē deklarēja savu apņēmību aizmirst vēsturiskās nesaskaņas vienotas Eiropas labā. Konferencē, kurā bija klāt arī Incopore prezidents Sucheckis un LCK pārstāvis pie šīs organizācijas E. Vērmelis, piedalījās RIASa, NWDR un daudzu Berlīnes laikrakstu līdzstrādnieki. Kaut gan apmeklētāju skaitu no Berlīnes austrumu sektora pag. nedēļā vērtēja pāri par pusmiljonu un to vidū bija arī vairāki pārbēdzēji no Rumānijas, Čechoslovakijas un Bulgārijas, neviens apmeklētājs no Baltijas valstīm Rietumberlīnē netika uztverts. Preses pārstāvju jautājumiem par pašreizējo stāvokli Baltijā atbilde tādēļ izpalika.

Izmantojot trimdas studentu klātieni, interesantu referātu viņiem un lūgtiem viesiem sniedza Dr. Tilichs, raksturojot Cīņas grupas pret necilvēcību mērķus un darbību. Arī viņš pasvītroja Eiropas vienības nepieciešamību. Šī pati doma visai populāra ne tikai visu Centrāleiropas un Balkānu, kā arī Baltijas valstu pārstāvju vidū, bet arī bij. baltvācu aprindās, kas sarunās ar trimdiniekiem no Baltijas valstīm uzsvēra dabisko nepieciešamību pārvilkt svītru vēsturiskajām nesaskaņām, lai kalpotu nākotnes vienotai Eiropai.

Ir jāuzsver, ka Eiropas vienības ideja Berlīnes vācu oficiālajās aprindās pašreiz gūst izcilu ievērību, un pārsvarā ir uzskats, ka Vācijai tāpat kā citām Eiropas valstīm nākotnē būs jāatsakās no daļas savas suverēnitātes par labu Eiropas suverēnitātei. Ievērojot to, ka Baltijas valstu liktenis cieši saistīts ar politisko attīstību Eiropā, šīs tendences var interesēt ikvienu latvieti jebkurā pasaules malā.

F. D.

Garām ejot

„Tabakas rezervju uztveršanas artelis Sarkanais dūms sociālistiskajā sacensībā par godu visu laiku ģeniālākajam pīpmanim Josifam Visarionovičam Staļinam ieguvis Sarkano karogu. — Stachanovietis Janošs Tabačijs ar savu jaunizgudroto adatu veltni vienā maiņā Budapeštas ielās savācis 3487 cigarešu galus, pārsniegdams plānu par 200 proc."

Tamlīdzīgus ziņojumus varbūt drīz varēs lasīt komūnistiskās Ungārijas avīzēs, jo, kā nesen ziņoja no Budapeštas, tur nodibināta īpaša organizācija cigarešu galu uzlasīšanai, l[...] tā balstītu „tautas demokratijas" so[...] ciālistisko saimniecību...

Vēl soli tālāk taupības un racion[...] lizācijas virzienā ieteic kāds Vācij[...] padomju joslas nākamais stachan[...] vietis nedēļas laikrakstā Die Wel[...] bühne. Viņš aplēsis, ka katrs vīri[...] sieviete un bērns „Vācijas demokr[...] tiskajā republikā" ik dienas saka l[...] dien un sniedz roku viemaz des[...] personām. Kopā ar atvadīšanos [...] aizņemot 20 sekunžu. Atskaitot [...] bērnus līdz 6 gadu vecumam, no [...] riem nevarot sagaidīt „derīgā dar[...] veikšanu" (septiņgadīgie tātad jau v[...] sākt piedalīties „sociālistiskajā [...] niecībā"!), autors tālāk lēš, ka [...] milj. vāciešu padomju joslā sasvei[...] notiēs un atvadoties patērē[...] 3.200.000.000 sekunžu jeb 37.0[...] darba dienu, kas tādā veidā iet [...] dumā „demokratiskās Vācijas" soc[...] listiskajai saimniecībai. Rakstīt[...] tālāk mazliet neuzmanīgā kārtā [...] rāda, ka bez šādas sarokošanās ļau[...] ļoti labi dzīvojot Anglijā [...] Amerikā. Ja ar savu ierosināju[...] autors varētu izpelnīties partijas a[...] stāko atzinību, tad ar pēdējo piez[...] viņš neglābjami nodrošinājis sev [...] biriju. Dzīvojot „tautas demokratij[...] jābūt piesardzīgam par katru izteik[...] vārdu.

Šai ziņā piemēru rādījis ung[...] rakstnieks Heltajs. Kāda laikrak[...] aptaujā par jautājumu „Kādā laikr[...] tā jūs vislabāk gribētu dzīvot?" v[...] atzīstamā piesardzībā atbildējis: „V[...] labprātāk es dzīvotu pašreiz." [...] par spīti tamlīdzīgiem uzmanīgiem [...] liecinājumiem, ļoti daudziem Helt[...] tautiešiem un citu „brālīgo tautas [...] mokratiju" iedzīvotājiem tomēr [...] izdodas pašreizējā laikā palikt [...] viem.

Cīnīšanās par „plāna izpildi" [...] vieglā lieta. Čechoslovakijas dz[...] celnieku sanāksmē Prāgā kāds p[...] jas vīrs žēlojās, ka šī gada febr[...] tikai 42 proc. ātrvilcienu apgroz[...] šies pēc saraksta, bet pārējie noka[...] jušies par vairāk nekā 30 minūt[...] Līdzīgs stāvoklis bijis ar strādni[...] vilcieniem, lai gan tos „apstrādā[...] ārpus kārtas. Ar preču vilcien[...] lieta laikam esot vēl ļaunāka...

Gluži citas bēdas ir rietumu k[...] tālistu pārvaldītajā Vācijas [...] Nirnbergas dzelzceļu direkcijas [...] ciju bufešu nomnieki savā sanāk[...] Firtā sūdzējušies par to, ka vilc[...] apgrozās pārāk precīzi un saska[...] Pasažieriem, pārkāpjot no viena [...] ciena nākošajā, neatliekot nemaz l[...] un par pakavēšanos stacijas bu[...] nevarot ne domāt...

DV aicina pieteikties izskrīnētos tautiešus

Lai iegūtu pilnīgu pārskatu pa[...] siem līdz šim izskrīnētiem tautie[...] un lai varētu tos vajadzības gadīj[...] aizstāvēt un sniegt materiālu pal[...] bu, DV centrālā valde lūdz visu[...] skrīnētos reģistrēties angļu joslas [...] rūpes birojā, sniedzot par sevi [...] jošas ziņas: vārds, uzvārds, kad[...] par ko izskrīnēts un pašreizējā [...] ves vieta. Tiem, kam palīdzība [...] pieciešama, jāpievieno attiecīg[...] gums. Ziņas iesniedzamas V. Žda[...] skim, (21a) Augustdorf b. Detm[...] Wohnstätte, Bl. 9—6.

Kalmikus tomēr uzņems Sav. valstis

Frankfurtes DP komisija saņēmusi ziņu no Vašingtonas, ka pēc ASV ģenerālprokurora lēmuma ASV tomēr atļauts uzņemt Vācijas amerikāņu joslā dzīvojošos 700 kalmiku DP, kas visus pēckara gadus centās atrast sev paliekamu dzīves vietu, bet kurus jau bija noraidījušas 6 vai pat vairāk valstis. Kalmiki sevi sauc par vecākām pārvietotām personām pasaulē un savam ciltskokam izseko līdz pat Čingishana Zelta ordas laikiem. Ja[...] 12. g. s. kalmiku tautas atliekas [...] dušas pāri Āzijas kontinentam [...] Austrumeiropas valstīm. Par kal[...] DP gaitām un stāvokli Vācijā La[...] rakstīts jau agrāk. DP komisijas [...] ordinātors Eiropā Korkerijs pa[...] rojis, ka darba un dzīvokļa galv[...] mus kalmikiem sagādājis Ch[...] World Service un Tolstoja fo[...] Viņu emigrācijas process jau ieva[...]

Austrālijas brīnumi

JŪLIJĀ ZEM SEPTIŅĀM SEGĀM — PLŪDI ZEMĒ, KURĀ TRŪKST ŪDENS — IZNĪCINĀS 38.000 OPOSUMU — OLAS PRET VIESNĪCAS SIENĀM — „ATSŪTI, LŪDZU, SĪPOLUS UN SVIESTU" — VISI PAĒDUŠI, BET RŪPJU UN BRĪNUMU NE MAZUMS

Vēstule Latvijai no Austrālijas.

Kad rakstu šo vēstuli, ir jūlija beigas. Kaķis skraida pa sētu un nesaprašanā ķer baltās pūkas. Tās viņa mutē izkūst, kā jau sniegs. Un tas ir Austrālijas brīnums, snigšana te ir neparasts notikums. Brīnās ne vien kaķis, bet arī šachists K. Reintāls, kas nupat atgriezies Hobartā no sekmīga turnīra Braionā, Tasmānijā. Tur vēl trakāk: „Bieži sniga, un ezera ūdens bija apklāts collu biezu ledus kārtu."

Latvieši jūlija sniegā Austrālijas augstākajā virsotnē Kosiusko

A. Erdmaņa uzņēmums

Ne par velti ik emigrantam Bonegillā izsniedz segas. Kad vēl dzīvojām teltīs, Kanberā, tad jugoslavam Žulko bija visslabākā „recepte": septiņas segas un starp katrām divām Sidnejas Daily Telegraph daudzlapainais svētdienas izdevums.

Nobela prēmijas laureāts — angļu filozofs B. Rasels (B. Russel) savā laikā teica, ka Austrālijas nākotni izšķiršot tikai ūdens. Cilvēkiem virs federālā parlamenta ēkas Kanberā vajagot laist gaisā balonus ar aicinājumu: „Gādājiet mums ūdeni!" Ne jau visur un vienmēr: kāds farmeris avīžniekiem izteicies, ka pašreizējie plūdi viņu neuztraucot, jo „es gada laikā esmu appludināts tieši 20 reižu". Dažus apgabalus, sevišķi Klusā okeana piekrastē, plūdi piemeklē šā briesmīgi, nelūgti ciemiņi. Nupat tie plosījās Viktorijas pavalstī. Benalas pilsētiņā, kur dzīvo arī pasaules rekordists Jānis Daliņš, pārplūda galvenā iela. Citur iebrūk tilti, noslīkst simti, tūkstoši aitu.

Austrāliešiem dažkārt galvassāpes rada viņu dzīvnieki, par trušiem nemaz nerunājot. Lapsu te ciena, jo tā apēd trušus. Farmeri kādā apgabalā gan žēlojās, ka lapsas ķeras klāt arī jērēniem. Ķenguri atkal noēdot zāli un neļaujot padzerties aitām pie ūdens rezervuāriem. Valsts likumu aizsargāts, īpaši drošs kļuvis oposums — apēd visu, kas gadās ceļā. Tāpēc izdots rīkojums oposumu iznīcināt. Viktorijas pavalstī vien iznīcinās ap 38.000 oposumu. Austrālieši spriež, ka oposumiem draud kāda slimība — šie simtprocentīgie iezemieši, kontinenta dzelzs inventārs, laikam neciešot balto cilvēku ienākšanu Austrālijā. Nošauto oposumu ādas par vērtīgo dolaru pārdos galvenokārt ASV.

Pirms pāris mēnešiem kādā trimdas avīzē Knuts Lesiņš rakstīja, ka „sports izvēršas par vienu no masu huligānisma veidiem, kur katrs rod brīvu izpausmi savām dziņām, ja tās policija un ģimene traucē mājās". Arī austrālieši rūpējas, lai mūsu cienījamais rakstnieks būtu nemaldīgs un rastos pēc iespējas vairāk pierādījumu sporta huligānismam pat ārpus sporta laukuma. Melburnas futbolisti, nesen viesojoties Kanberā, tikai nākamajā rītā atgriezušies no iepriekšējā vakarā sāktajām dejām. Kuradžonga viesnīcā paši izkontrolējuši virtuvi, paņēmuši ēdamos un ar olām, kas nemaz nav tik lētas, it kā apmētājuši sienas: 1—0 par labu prof. Dr. P. Starcam un rakstniekam Kn. Lesiņam. Melburnas futbolists — 20 g. v. Rons Nevile atkal pēc 100 jardu skriešanās „sacensības" uz ielas panāca noziedznieku, kas bankā bija nozadzis 177 mārciņas 10 šiliņu. Neteiksim, ka Rons Nevile pret prof. Dr. P. Starcu, Kn. Lesiņu un Co būtu panācis 1—1 rezultātu. Tas nemaz arī nav vajadzīgs, citādi vēl atņemS tematiku rakstīšanai cilvēkiem, kuri bez sporta nozākāšanas, šķiet, nejūtas labi.

Baigs tieši pēdējās dienās Austrālijā ir slepkavību skaits. Gandrīz visi noziedznieki atklāti, bet šis apstāklis nerunā par labu jaunaustrāliešiem. Jugoslavu Eroru Djuro apcietināja par austrāliešu nogalināšanu Sidnejā. Turpat 3 ungārus tiesā par kādas austrāliešu viesnīcnieces noslepkavošanu. Par 36 g. v. austrālietes Stekgoldes savainošanu atkal aizdomas uz imigrantiem. Policija domā, ka uzbrucēji ir „bodžiji" — pusaudži, kas tērpušies mūsu „vienaldzīgo" gaumē.

Šādi un tamlīdzīgi notikumi pašreiz ēnojas laikrakstu pirmajās lappusēs. Pa reizei jau redzams arī kaut kas cits, kaut vai stāsts par inflācijas draudu, kas ķeras pie austrāliešu strādnieku kabatas. Pamatalga tā kāpināta, ka preču cenas celsies par 1 šil. uz 1 mārciņu. Ar visiem inflācijas draudiem Austrālija vēl šodien tomēr ir pārticības zeme, kaut lielajās pilsētās dažreiz aptrūkst sviesta, sīpolu un sērkociņu. Spalvas kollēga A. Priedītis no Sidnejas raksta: „Ja Tavā pusē gadās nopirkt, tad atsūti, lūdzu, maķenītiņ sīpolus un kādu gabalu sviesta."

Austrālijas brīnumi ir dažnedažādi, bet šoreiz pietiks. Paši austrālieši saka, ka jau 1960. g. notikšot vēl viens brīnums, Austrālijai vajadzēšot importēt daudz vairāk gaļas, nekā tagad eksportējot! Viss tas — imigrantu pieplūduma dēļ...

Tāda ir Austrālija jauna pavasara gaidās — visi paēduši, bet brīnumu un rūpju ne mazums.

Arnolds Šmits

Balaratā, jūlija beigās

Ir labi, ja lasa avīzes

„Ir tīri svētīgi, ja cilvēks lasa avīzes — to atzinu pēc kāda priekšlasījuma," teica mūsu tautietis Bernhards Epermanis, kas dzīvo nelielā pilsētiņā Ņujorkas štatā un vietējos sarīkojumos vairākkārt runājis par Latviju un latviešu tagadējo dzīvi dzimtenē un trimdā. „Kad 14. jūnijā runāju Tanavendas Šillera kluba biedriem, viņi klausījās ar patiesu interesi, un stāstītā ietekmē biedrības priekšnieks paziņoja, ka vakara kases atlikumu nodod kāda latviešu DP iepriecināšanai Vācijā un lūdza man adresi. Atcerējos rakstu Latvijā par Berchtesgadenas veco ļaužu mītni, kur dzīvo arī mana bij. skolas direktora un mūsu ievērojamā tautas darbinieka V. Olava kundze, kuras abi dēli pag. karā gāja bojā. Kur vēl varēja būt labāks mērķis šo 43 dol. izlietošanai? Un tā nu vecā kundze drīzi saņems no Amerikas dāvanu sainīšus, un tas vienīgi tāpēc, ka man gadījās lasīt šo rakstu Latvijā, kur bija rakstīts par viņu."

Reportāžu par Epermaņa un viņa ģimenes gaitām pēdējos gados un par iekārtošanos ASV pirms vairākām nedēļām zemēm aiz dzelzs priekškara noraidīja Amerikas balss. Kā zināms, ASV ārlietu ministrija Epermaņus bija izraudzījusi par DP „paraugieceļotājiem". Raidījumu dzirdējuši arī amerikāņu karavīri Korejā, un par to rakstījuši Epermaņa draudzes mācītājam. Viena kopija skaņu platē nosūtīta arī draudzei, jo attiecīgie Amerikas balss raidījumi ASV lielākajā daļā nav sadzirdami.

Arv. B.

Komūnistu apspiesto tautu pārstāvju sanāksme Vašingtonā

Jūlija beigās Vašingtonā notika astoņu valstu — Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Čechoslovakijas, Jugoslavijas, Rumānijas un Ungārijas pārstāvju sanāksme, kur pārrunāja jautājumus par pēdējiem notikumiem šais zemēs. Sanāksmes dalībnieki pieņēma vairākus lēmumus cīņai pret boļševiku okupantiem. Latviešus pārstāvēja konsultātīvās kopas vicepriekšsēdis Dr. V. Māsēns.

Svētceļojums uz Āchenu un aizmirstie baltieši

VIENAS DIENAS PIEZĪMES UN PĀRDOMAS VĀCIJAS ROBEŽPILSĒTĀ

Apmeklējot Āchenu, kuras pievārtē otrā pasaules kaŗa beigu posmā notika viena no visniknākajām kaujām rietumu frontē, rodas vienreizēji iespaidi un izjūtas. Šogad jūlija mēnesī, pēc 14 gadu pārtraukuma, domā notika svēto relikviju parādīšana, kas Āchenu kristīgo pasaulē dara slavenu jau kopš 1242. g. Šinī mēnesī, pirmo reizi pēc pārdzīvotā kaŗa Āchenu atkal apmeklēja daudz svētceļnieku no visām Rietumeiropas zemēm, un pilsētas lieliskajā domā svētrunas dievlūdzējiem teica vairāki slaveni katoļu bīskapi.

Klīstot pa karogoto drupu pilsētu, ir jādomā arī par pašas tautas postu un par to, cik gadu vēl paies, līdz latvieši no visām pasaules malām atgriezīsies savā zemē, varēs pulcēties pirmajā dievkalpojumā Rīgas domā.

Svētceļnieku straume plūst pa vecpilsētas šaurajām ielām, iegriežas daudzajās baznīcās un kāpinājumu piedzīvo domā. Vācieši pat šādus svinīgus gadījumus prot izmantot ne tikai sevis propagandēšanai, bet arī naudas pelnīšanai, kuras viņiem šobrīd vajaga vairāk nekā Vācijas kaimiņiem.

Vērojot tūkstošu gadu veco sutu, kurā bijusi ietīta nocirstā Jāņa Kristītāja galva, blakus nostājas Cīriches studenti un Briseles patriciešu pāris ar savu eleganto meitu, un pie šī krāsu pazaudējušā drēbes gabala, brīdi klusējot, satiekas šveiciešu, beļģu un latviešu domas, liekas gan — trīs pavisam dažādas, tāpat kā viņu likteņi un zemes.

Tanī pašā dienā, iegriežoties Āchenas pilsētas domes namā — Eiropas ūnijas rīkotajā izstādē, kas notika svēto relikviju parādīšanas laikā, vispirms vērojam apmeklētāju noskaņu. Paliek iespaids, ka vairums viņu, galvenokārt jaunatne, ir atvērusi šīs durvis un ienākuši šinīs telpās, lai ieraudzītu kaut ko jaunu, reāli konstruktīvu, kas visus nacionālos un eiropiskos instinktus varētu saistīt un sajūsmināt, no kā vairs nevarētu atbrīvoties. Bet vairāk nekas nevienā nav pamanāms, kā vien parastā ikdienišķā interese par asprātīgi iekārtotu skatlogu modernā tirdzniecības namā. Briāna un Strezemana senais aicinājums, kuru tik dedzīgi pēc otrā pasaules kaŗa beigām atkārtoja britu kaŗa premjers Vinstons Čērčils — Eiropai apvienoties ūnijā, liekas, nekad nekļūs spēcīga kustība, kurā noslāptu valdonīgais nacionālisms, kaut vai arī to sauktu par egoismu, bet no kā tomēr sastāv Eiropas dzīvība, vēsture un kultūra.

Tuvāk ieskatoties šai skētē, kurā pārskatāmi izcelts šodienas kontinenta reljefs, latvieti ieinteresē tas, ka nevienā kartē, diagrammā vai arī statistiskajā tabulā nekur nefigūrē Baltijas telpa, nemaz nerunājot par vēl tagad juridiski eksistējošo Latviju, Lietuvu, Igauniju. Viņu parādījumā esam vienīgi komūnistiskās Krievijas plankuma piederums. Bet patiesība taču ir citāda. Un ja nebrīvās Eiropas nodaļā izcili pieminēti gan albāņi, čechi, slovaki, poļi, bulgāri, rumāņi, ungāri, jugoslavi, austrumvācieši, tikai ne 6 miljoni sarkano varmācībai pakļauto baltiešu, tad rodas jautājums — ja esam no šis ūnijas rāmjiem izdzēsti, tad kāpēc? Mūsu pašu vēl arvien nepietiekošās aktivitātes dēļ? Vai tas ir kompromisu meklējošās rietumu politikas apzināts žests? Par to būtu vairāk jāpadomā, jo citādi iznāk, ka paši gan savās avīzēs, grāmatās un runās arvien uzsveram, ka esam eiropieši, bet pati Eiropa mūs izvairās pieminēt.

Izstādi atstājot, paliek atziņa, ka apspiesto tautu problēmas tomēr nebūs atrisināmas ar ūnijas līdzekļiem. Abi mani biedri — Cīriches studenti teica: „Nē, nē, kaut arī tas būtu skaisti, tas nekad neistenosies, jo katra Eiropas tauta pārāk tiecas pati pēc savas neatkarības." Varbūt viņiem taisnība.

Alberts Eglītis

Detroitas latviešu biedrība — Latvijas nodevēja

Katram izceļotājam uz ASV izceļošanas centrā jāzvēr, ka nav bijis un nav biedrs komūnistiskās organizācijās. Tās visas reģistrētas īpašā sarakstā, ko katram izceļotājam dod iepriekš izlasīt. Šajā sarakstā ir arī vairākas latviešu komūnistiskās organizācijas, bet nav Detroitas latviešu biedrības (17628, Lesher Rd., Detroit, Mich.), kas 1943. g. 25. maijā ASV ārlietu ministram Kardelam Hellam nosūtīja šādu rakstu: „Mēs, Amerikas Savienoto Valstu pilsoņi, dzimuši latvieši un bij. Krievijas imperijas pilsoņi, apzināmies, ka pasaules miers un brīvība ir atkarīgi no Apvienoto nāciju uzvaras pār viltīgajiem necilvēkiem un nodevīgiem ienaidniekiem, kas cenšas verdzināt pasauli fiziski, saimnieciski un morāliski. Tāpat mēs apzināmies, ka mazu, neatkarīgu bufervalstu radīšana no mazām tautiskām grupām rada strīdus, aizspriedumus utt. Viena no tādām bufervalstīm agrāk bija Latvijas valsts. Jāzinā, ka Latvija bija Krievijas imperijas neatdalāma sastāvdaļa kopš vairākiem gadu simtiem un ka tās ekonomiskā un sociālā drošība ir atkarīga no attiecīgās Pad. savienības drošības un ka latviešu tauta caur savām konstitūcionālām iestādēm nobalsojusi palikt par Pad. savienības neatņemamu sastāvdaļu. Tāpēc lūdzam Jūs pilnībā atzīt Latviju par PSRS faktisku daļu. Tāpat lūdzam Jūs izlietot savu labvēlīgo ietekmi, lai nākotnē novērstu jebkādu bufervalstu radīšanu, ar ko Latvija varētu tikt atrauta no savas mātes PSRS. Ar augstu cieņu, Arturs Plēsums un Dr. med. Osvalds Bruzītis, Latviešu biedrības Detroitā rezolūciju komisija."

Šī vēstule, kas apkauno katru latvieti, ir prasība pēc nāves sprieduma latviešu tautai, brīvībai un taisnībai. Staļins to arī izpilda, jo nav nevienas varas pasaulē, kas viņam to aizliegtu.

V. L.

Sadarbības taustāms rezultāts

Vidusanglijas ev. lut. latviešu draudzes mācītājs E. Sarkanbārdis draudzes vārdā izsaka pateicību par atbalstu un līdzdarbību 14. jūnija aicinājuma iespiešanā un izplatīšanā visiem, kas šinī pasākumā līdzdarbojušies. Sevišķa pateicība LNPL par ziedotām 8 mārciņām, DVF Koventrijas nodaļai (5), DVF Lesteres un Siguldas nod. (katra 2), DVF Birmingamas nod. (1/10/—), Vūlfoks latv. nom. (1/4/—), DVF Knutonas nod. (1/1/6). DVF Viestura un Vulverhemptonas nod., LKBL draudzes Česterfīldas kopai un Vimbleburī nom. (katra 1). DVF Česterfīldas nod. (—/10/—) un atsevišķiem ziedotājiem. Kopā saziedotas 27/10/10 mārc.

14. jūnija aicinājumu iespieda un izsūtīja 2700 eks., no tiem apm. 500 angļu bīskapiem un mācītājiem Vidusanglijā. Jācer, ka šis LNPL, LKBL un DVF Vidusanglijas nodaļu kopīgi atbalstītais pasākums būs ierosinājums turpmāk plašākai un rosīgākai latviešu baznīcu un sabiedrisko organizāciju sadarbībai tautai un tēvzemei.

LŪGUMS Kurzemes cietokšņa cīnītājiem

Lūdzu visus bij. Kurzemes cietokšņa cīnītājus, civilo iestāžu darbiniekus un visus citus, kam būtu saglabājušies kādi vācu un latviešu iestāžu rīkojumi civiliedzīvotājiem, nacionālās pagrīdes un latviešu karavīru vienību izdevumi, dažādi foto uzņēmumi, dienas grāmatas utt., tos neliegt man ieskatam un eventuālai izmantošanai grāmatā Kurzemes cietoksnis. Visus piesūtītos materiālus pēc vēlēšanās sūtīšu atpakaļ pēc dažām nedēļām. Būšu pateicīgs par katru faktu materiālu. — O. Freivalds, bij. Tautas Palīdzības vadītājs Kurzemē; adr.: Postbox 15106, Stockholm, Sweden.

1300 ārzemniekiem jābrauc atpakaļ

1300 ārzemnieku, kas nelegāli ieceļojuši ASV un internēti Elisa salā, izraidīti uz zemēm, no kurām tie ieceļojuši.

LATVIEŠI EIROPĀ...

* Latviešu palīdzības komiteja Francijā par Isēras (Isére) rajona kopas pagaidu vadītāju izraudzījusi A. Kalniņu, S. K. L. Livet (Isére).

* Ulmas-Ezelsbergas nometnes latviešu komitejā ievēlēti V. Muskats, V. Pomelnieks un N. Biķis, bet revīzijas komisijā A. Andermanis, A. Grauss un J. Kļava. Visi ievēlētie ir DV biedri.

* Mosachas, Minchenes tuvumā, 70 latviešu noorganizējuši regulārus rakstnieku vakarus. Pirmais vakars bija veltīts K. Skalbem. Par rakstnieka dzīvi un ticību Latvijai referēja skol. A. Kofska. Uzņēmīgi latvieši pasākuši sagatavot lugu, ar kuru iepriecinās vecos ļaudis un slimniekus Dienvidbavārijā. Nometnē aktīvi darbojas arī ev. lut. draudze, ko apkalpo māc. A. Goba. Svētdienas skolu vada K. Jansons, bet skautus A. Kofska.

...UN AIZJŪRĀ

* Kalamazū, Mičigenā, latviešu ev. lut. draudzes padome par draudzes mācītāju izraudzījusi J. Turku, bet ērģelnieka pienākumus uzņēmies prof. A. Ābele. Pie draudzes nodibinātajā bēru kases pārvaldē ievēlēti doc. K. Kaņeps (priekšnieks), R. Ozols, J. Grotēns, E. Jansone un K. Briģis, bet revīzijas komisijā A. Krūmiņš, K. Melcs un J. Andersons. Kases dalībnieka nāves gadījumā viņa piederīgajiem izmaksā 300 dol. pabalstu. Tikpat lielu pabalstu maksā arī kases dalībnieku bērnu miršanas gadījumā. Par biedriem bēru kasē var būt arī citu draudžu un konfesiju latvieši.

* Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzes palīdzības fonda valdē ievēlēti draudzes valdes pārstāvis A. Šneiders, dāmu komitejas priekšniece E. Švūkste, O. Ķivule, draudzes mācītājs R. Zariņš, māc. A. Ozols un draudzes priekšnieks Ch. Stankēvics. Palīdzības fonds rūpēsies par trūkumā nonākušo latviešu ģimeņu aprūpi.

* Pitsburgā, ASV, un tās apkārtnē, kur samērā labas darba izredzes, dzīvo jau vairāk nekā 200 latviešu, kas pa lielākai daļai strādā būvniecībā un fabrikās. Latvieši attīstījuši rosīgu sabiedrisku dzīvi. Nodibinātajā latviešu biedrības valdē ievēlēti: prof. J. Prīmanis (priekšsēdis), R. F. Miķelsons, G. Simons, A. Briedis, J. Imenickis, P. Dūms un A. Vilpors. Draudzes mācītājs ir D. Grauds.

* Jorkas, Pensilvānijā, apriņķa skolēnu sacensībās par tematu Skolotājs, kas man visvairāk palīdzējis, uzvarējusi latviete J. Melbārža 16 g. vecā meita Vija. Sacensībā piedalījušies vairāk nekā 500 skolēnu.

* DV Kanadas valdes priekšsēdis Purmalis Kanadas valdībai iesniedzis projektu par latviešu iesaistīšanu Kanadas rezerves armijas apmācībās. 1949. g. pirmo šādu latviešu vienību jau noorganizēja žurn. A. Kundrāts. Pēc apmācībām armijas dalībniekiem paredzēts piešķirt Latvijas armijas dienesta pakāpes.

* Dienviddakotā apm. 300 latviešu vidū dzīvo arī 16 ārstu. Savā arodā strādā Dr. Auškāps Laiknordenā, Dr. Rimša Onaīdā un Dr. Zeidaks Izabellā; Dr. Rīsbergs ar dzīves biedri, Dr. Avotiņš un Dr. Cukurs strādā gara slimnieku ārstniecības iestādēs.

* Brisbēnas, Austrālijā, latviešu biedrības valdē ievēlēti E. Kalums (priekšsēdis), V. Buks, J. Zosārs, Z. Rijkuris, G. Stenders, bet revīzijas komisijā K. Gaišums, O. Bērziņš un K. Knauja. Pie biedrības nodibinātās drāmatiskās kopas vadība uzticēta L. Lauvam, M. Lauvai, G. Stenderei, V. Znotiņai, O. Stenderam, E. Kalumam, V. Melderim, S. Znotiņam, A. Ozolam, J. Reismanim, G. Finveram. Teātra aktieru pārstāve kopas vadībā ir M. Bērziņa, bet BLB valdes pārstāvis J. Zosārs.

* Olberijas, Austrālijā, latviešu biedrības valdē ievēlēti Dr. Melliņš, Prods, Raiskums, Jansone un Dr. Savickis, revīzijas komisijā Ābols, Siklēns un Muiželis, bet dāmu komitejā Grīnberga, Šleitere, Muižele, Dzirnekle un Sile.

* Santosas ostā, Brazilijā, ar kuģi Floride no Eslingenas ieradās māc. J. Mekšs ar ģimeni. Viņu sagaidīja San Paulo latviešu ev. lut. baznīcas padomes priekšsēdis inž. J. Kaspars, valdes loceklis mag. pharm. E. Kalniņš un paziņas. Māc. J. Mekšu amatā ievedīs Brazilijas ev. lut. sinodes prezidents Dr. R. Hase.

Ko dzirdam Latvijā

No 52 laukstrādniekiem tikai 9 vīrieši

BEZ LAUKSAIMNIECĪBAS IZGLĪTĪBAS TOMĒR NEVAR

Republikāniskajā partijas aktīva sapulcē par ražas novākšanu un lauksaimniecības produktu sagādi referēja Lācis: Mūsu laukos ir vairāki nopietni trūkumi (ne jau nu vairāki vieni!). Republikai ir visas iespējas likvidēt graudkopības atpalicību un panākt, lai 1955. g. valsts ražotu līdz 40.000 t sviesta un 50.000 t cūkgaļas. Šogad jākuļ augas diennaktis, lai līdz 1. novembrim visu varētu izkult. Boļševiku partija labības sagādei piešķir lielu nozīmi. Šogad kolhozi nodos maizes labību — kviešus. Aizliegts nodevu segt tikai ar rudziem. Ar pirmo piegādes dienu viss transports jāizlieto tikai labības pārvadāšanai, kur jāpiedalās katrai kolhoza sētai. Līdz labības piegādei atlikušajās dienās jāveic siena piegāde. Atpalikušie kolhozi jāpaceļ līdz pirmrindniekiem. (Bet kas un kā to izdarīs?). Pašreiz izvirzīts jautājums, lai kolhozu priekšsēži būtu ar vidējo vai augstāko lauksaimniecības izglītību. (Ilgi gan domājuši, līdz atjēgušies!)

Debatēs Elejas rajona izpildkomitejas priekšsēdis Rasko sūdzējās, ka Latzagotzerno novilcina noliktavu remontu, kamēr partijas centrālkomitejas sekretārs Titovs asi nosodīja dažās partijas organizācijās valdošo pašapmierinātību. Laukos strādājot 11.000 komūnistu un 14.000 komjauniešu. (Tādēļ jau arī darbs neiet no rokas!)

GALVENIE STRĀDĀTĀJI — VEČI, SIEVIETES UN PUSAUDŽI

Reportāžā no Jelgavas rajona kolhoza Zemgale brigādieris Kristaps Liepa stāsta: Manā brigādē 9 vīrieši, 12 sieviešu un 3 pusaudži. Brigādei palīdz arī gados vecākie kolhoznieki un skolnieki, dažu dienu līdz 28 cilvēki. (Tātad no 52 lauku darba darītājiem tikai 9 vīrieši spēka gados!) Pie kūlīšu sējēja strādā 2 vīrieši un 2 sievietes. Ar to 10 dienās jānovāc 30 ha. Kūlīšu sējēju vada Roberts Legzdiņš un Jānis Jerškovskis, Pļaujmašīnu apkalpo 7 cilvēki — 1 pļāvējs un 6 sējējas. Agrāk labību kūlām 5 līdz 6 vietās, bet tagad tikai divās. Noorganizēta ražas aizsardzība noliktavās un uz lauka. Norīkoti arī svērēji, kas rūpīgi veiks uzskaiti. Par masu polītisko darbu ražas novākšanas laikā stāsta komjaunatnes pirmorganizācijas sekretārs Grīķis: Katrā brigādē izlaiž kaujas lapiņas, notiek aģitātoru pārrunas. Labi strādā aģitātori Braže, Vilnere, Ļuļa, Vīziņa uc. (Te, lūk, izput komūnistu un komjauniešu tūkstošu „darbs laukos"!)

KILOGRAMS LABĪBAS, 600 GRAMU KARTUPEĻU UN RUBLIS DIENĀ

Rīgas kolhoza Cīņa kolhozniece Genoveva Liepiņa raksta: Man ir 8 bērni, 5 vēl iet skolā, bet vecākā meita ir ciema padomes sekretāre. Kad iestājāmies kolhozā, mums nekā nebija. Mēs saņēmām māju, zemi sakņu dārzam, govi, cūkas, kazas un aitas. (Cik no tā jānodod „valstij", to, protams, L. neraksta.) Pērn mūsu ģimene kolhozā nopelnīja 3 t labības, 2 t kartupeļu un 4000 rubļu... Ja nu gadā ir 365 dienas, bet ģimenē 9 galvas, tad, pārrēķinot visa gada peļņu, dienā iznāk nepilns kilograms labības, 600 gramu kartupeļu un rublis 20 kapeiku naudas katram. Ko ar šo „lielo peļņu". Liepiņa iegādājusi sev un saviem bērniem, tā vis neraksta, bet gan nobeidz ar nepareizi adresētiem vārdiem — Lai Dievs soda amerikāņu varmākas un slepkavas! (Šādiem nolūkiem Dievs noder arī komūnistiem!)

PUSDZĪVĀ TATJANA

Reportāžā no Radiotechnikas dzirdam, ka tās ražojumi kļuvuši pazīstami tautas demokratiju zemēs un pat Ķīnā. Cechos strādā 70 proc. komūnistu, kas ir arī cechu priekšnieki. Še minēja Nikolaju Ratnieku, Robertu Tari un Masuli. Arī meistars Jānis Bārda esot komūnists. Partijas organizācija izlietojot savas tiesības kontrolēt administrāciju. Eksperimentālās laboratorijas priekšnieks Drozdovs pastāstīja, ka laboratorijā par konstruktoriem strādājot Apsītis, Kundziņš, Liepiņš, Langins, Vēmanis uc.

Radiotechnikas strādniece Tatjana Ķīse stāsta: Buržuju laikā rūpnīca piederēja Leibovlciem (daļa gan arī Apsītim un Žukovskim!). 1937. g. sākām strādāt pagrabā Kr. Barona ielā 2, kur nebija ne logu, ne durvju, un darbnīcā vajadzēja ielēkt pa lūku. Pēc 10 līdz 12 darba stundām iznācām pusdzīvi. Par atvaļinājumu mēs nedrīkstējām ne iepīkstēties. Tā klājās Ulmaņa līdzskrējēju — sociāldemokratu laikā. (Te nu gan sajukuši kā laika, tā citi jēdzieni!)

DIVI REIZES DIBINĀTA AKADĒMIJA

LPSR zinātņu akadēmijas sekretārs Vāleskalns stāsta: Pad. savienība ir visprogresīvākā zinātņu zeme pasaulē. Kapitālisma iekārta par to pat sapņot nevarēja. (Diez' no kā gan izaugusi un uz kā balstās padomju zinātne?) Arī zādzībās iestigušais Ulmaņa režīms žēloja katru kapeiku izglītībai. (Kapeikas patiešām bija tikai mūsu mūzejos un numismātu krājumos.) Kultūras fonds atbalstīja tikai izkurtējušā režīma stutētājus. (Kultūras fonda bibliotēkas bija iekārtotas visos Latvijas pagastos, kas saņēma arī mūzikas instrumentus un naudas atbalstus kultūrālām vajadzībām.) Ar Īpašu LPSR ministru padomes lēmumu 1946. g. 7. februārī nodibināja Latvijas zinātņu akadēmiju... Še Vāleskalns gan aizmirsis, ka Rīgas radiofons jau 1946. g. 8. februārī pl. 7 rītā ziņoja, ka akadēmija nodibināta ar PSRS tautas komisāru padomes 1945. g. novembra lēmumu Nr. 2824. Kam nu lai tic?

„DAIĻRADES KOMANDĒJUMI UZ... TURKMĒNIJU

Rakstnieku savienības sekretārs Lukss stāsta, ka Andrējs Upītis beidz romānu par strādnieku kustības uzplūdiem pagājušā gadsimta beigās. Sakse rakstot otro daļu Dzirkstelēm naktī, kur parādīts, kā buržuju Latvijā radušies cīnītāji par padomju varu. Lācis strādājot pie darba rezervēm, Brodele pie kolhozu celtniecības, Brante rakstot par strādniekiem pie Rusas un Maskavas. Vizbulis Bērce rakstot romānu par stachanoviešu kustību, Vladimirs Alatorcevs pabeidzis poēmu par Ļeņinu Rīgā, Mirdza Ķempe gatavojot dzeju krāju cīņai par mieru, kamēr Brants, Imermanis, Cīrulis, Kalpiņš un Talcis braukšot „daiļrades" komandējumā uz Turkmēniju un Volgu.

Dāņu laikraksts par Baltijas valstīm

Arhusas laikraksts Aarhus Amtstidende pārņēmis kāda cita dāņu laikraksta Dannevirke rakstu, kurā rakstīts par Baltijas valstīm, kas nosauktas par nomaļu vai robežvalstīm (Randstaterne):

„Robežvalstis Igaunija, Latvija un Lietuva noliecās krievu draudu priekšā laikā, kad Somija izcīnīja varonīgo un izmisīgo cīņu ziemas karā. Neviena demokratiska valsts nav atzinusi Krievijas laupījumu, bet neviena tauta arī nav palīdzējusi šīm trim mazajām tautām. Ap 10 gadu tās aiz dzelzs priekškara visādi spaida un moca, bet vēsture gan rāda, ka nekad nav par vēlu celties tautai, kas negrib pazust. Un tomēr mūsu civīlizētais laikmets savā ziņā ir ļaunāks nekā visļaunākie laiki, par kuriem mums stāsta vēsture. Robežvalstu likteņi rāda, ka tagadējā laikā, lai iznīcinātu mazu tautu, kas pretojas, lieto līdzekļus, kādus agrākās ģenerācijas nepazina. Tagadējai Krievijai ir kā vara, tā līdzekļi tik daudzu cilvēku deportēšanai no šīm valstīm, lai to tautas iznīcinātu. Tāds cilvēks kā Gandijs un viņa piekritēju tūkstoši varēja vest pasīvu pretestības karu pret angļiem. Pret krievu komūnistu valdību tas nav pietiekami.

Robežvalstu cilvēciskā un nacionālā traģēdija ir bijis nopietns brīdinājums visām mazām valstīm. Brīvības un patstāvības griba jāpierāda ar darbiem, kamēr nav par vēlu."

K. R.

Savienotās valstis un Krievijas nākotne (Beigas)

Ar karu un bez tā

Mēs nedrīkstam pieļaut, ka mūs samulsina un novirza no mūsu ceļa dažādi blakus mērķi — raksta Kenens, — mēs nedrīkstam padoties lozungu tirannijai, dzīvei svešām, augstprātīgām, bet bieži tukšām frazēm. Mēs nedrīkstam aizmirst, ka karš ir iznīcināšana, vulgārizēšanās, upuri, šķiršanās, mūsu ierastās dzīves kārtības apturēšana un sabiedrības pamatu satricinājums. Ar karu vien labāki apstākļi nav panākami. Pat uzvara karā gan rada nākošā, pozitīvā darba priekšnoteikumus, taču šī darba panākumi atkarīgi no tā, kas reāli izrādās iespējams, bet kas nebūt nav garantēts.

JA AMERIKA KAROS AR KRIEVIJU

Ja liktenis būs lēmis, ka mums jāvērš ieroči pret tiem, kas šodien valda pār Krievijas tautām, tad mums jāmēģina novērst šo zemju iedzīvotājos domas, ka esam viņu ienaidnieki, un modināt pārliecību, ka posts, ko, nepieciešamības spiesti, viņu zemēs nesam, nebija novēršams, vienmēr šiem ļaudīm parādot mūsu līdzjutīgo izpratni par viņu pagājušo dzīvi un mūsu interesi par viņu nākotni. Mums jāatmodina jūtas, ka esam kopā ar viņiem un kā mūsu uzvara dos viņiem iespēju pašiem sasniegt un kalt savu laimi. Tādēļ vienmēr jādomā par to, kas Krievija bijusi un kāda tā var kļūt, neļaujot acumirkļa diferencēm apmiglot mūsu skatus.

Nācijas diženums reti pierādās īpašībās, ko kāda nācija pati sev piedēvē. Tas tomēr piemīt arī Krievijas tautai. Krievu kultūra ir visas cilvēces vērtība. Mūsu vidū ir Krievijā dzimuši inženieri, zinātnieki, rakstnieki un mākslinieki. Būtu traģiska kļūda, ja aiz sašutuma pret lielkrievisko despotismu un padomju polītiku un uzskatiem aizmirstu šīs tautas dižumu, zaudējot viņu uzticību mums. Mēs, kas uz saviem karogiem esam rakstījuši brīvību, cīņā pret padomju iznīcības polītiku spēsim uzvarēt tikai tad, ja iegūsim pašus iedzīvotājus sev par palīgiem un sabiedrotiem. Tas ir tikpat nepieciešami kaŗa, kā miera apstākļos. Nav iespējams reizē karot pret Krievijas tautām un pret padomju valdību, to vajadzēja saprast vāciešiem, kas neprata iet karā par brīvību. (Šo pareizo mācību amerikāņi tiešām lai neaizmirst, ka nav iespējams karot pret Krievijas tautām, ja grib uzvarēt boļševismu. — Ref.)

Lielākās grūtības šajā ziņā rada tas, ka tauta Krievijā ir pilnīgi apspiesta un bezspēcīga pret savas zemes totālitāro režīmu. Pieredze mūs mācījusi ieskatīt, ka mums nav izdevies saprast tautas, kas smok despotisma režīmā. Totālitārisms nav kādai tautai īpats režīms, drīzāk tas ir slimības stāvoklis, kas zināmā mērā apdraud visu cilvēci, kādēļ to nevar uzskatīt par kādas atsevišķas tautas vainu. Ja atsevišķais cilvēks totālitārā valstī vispār grib vēl kustēties un pastāvēt, tad viņš spiests šim režīmam pielāgoties, zināmā mērā arī kalpot. Tādēļ totālitārai valdībai vienmēr izdosies rīkoties šķietamā saskaņā ar tautas centieniem, un attieksmes starp pilsoni un totālitāro valsti ir visai komplicētas un neskaidras. Ja to nesapratīsim, tad arī netiksim skaidrībā, ko liekam spēlē, nodibinot mūsu attieksmes ar totālitāro zemju ļaudīm, jo šos ļaudis nevar vienkārši sadalīt koloborātoros un mocekļos. Tādēļ Krievijas traģēdija mums jāuzskata par daļu no mūsu pašu traģēdijas un Krievijas ļaudis par mūsu cīņas sabiedrotiem.

JA KARŠ NESĀKAS UN TURPINĀS LĪDZŠINĒJAIS STĀVOKLIS

Bet pieņemsim, ka tagadējais stāvoklis neizraisa karu. Kā tad mums izturēties? Vispirms: vai ir pamats ticēt, ka Krievijā varētu notikt kādas pārmaiņas? Nav nekādu objektīvu pierādījumu ne par, ne pret. Tas ir nojautas, sprieduma spēju un lielā mērā ticības jautājums. Autors domā, ka šāda ticība ir pamatota, ko varētu pastiprināt vispirms ar to, ka režīms, kas balstās uz cilvēku vājībām un cilvēku dabas ļaunajām īpašībām, nevar būt iekšēji stiprs; režīms, kas balstās uz cilvēka pazemošanu, uz bailēm un naida sēšanu, uz psīcholoģisku ietekmēšanu šādā virzienā, izsaka tikai tās paaudzes vilšanos un sarūgtinājumu, kam jādzīvo šai saltajā terrorā, ko radījusi valdītāju muļķība vai nespēja. Tikai cilvēki, kas apzinās, ka tie bankrotējuši, var gūt mierinājumu, ka tādā veidā tiem iespējams valdīt par cilvēkiem.

Nežēlība, nepatiesība, pastāvīga cilvēku pazemošana koncentrācijas nometnēs, — visas šādas policijas valsts parādības šīs varas sākumā var modināt zināmu ērmotu apbrīnošanu. Bet agrāk vai vēlāk tas viss kļūst līdz nāvei garlaicīgs — arī tiem, kas paši aktīvi līdzdarbojas, jo tie arī paši sevi pazemo, bet saprot, ka ceļu uz labāku nākotni paši sev aizsprostojuši, un tādēļ līdz pēdējam turēsies pie saviem amatiem. Bet despotisms nespēj pastāvēt tikai, turot bailēs savus iedzīvotājus. Ir nepieciešama arī stipra polītiska griba kā dzinējs spēks. Senāk, kad despotiskā vara bija saistīta ar valdnieku dinastijām, šāda griba varēja būt ilgstoša, bet tad despotam bija jāparāda, ka viņš konstruktīvi piedalās tautas dzīvē, jo tauta viņu baroja un uzturēja, un tādēļ viņš nevarēja tautu vienkārši pazemot un turēt bailēs, viņš apzinājās arī kādus pienākumus pret tautas pagātni, tagadni un nākotni. Modernai policijas valstij šādu īpašību nav. Tas ir sabiedrības drudža stāvoklis, un tāds ilgi nevar pastāvēt. Apstākļi, kas šādu stāvokli radījuši, zaudē savu intensitāti, un visur nostiprinās interese panākt veselīgāku, bagātāku dzīvi.

No šādiem apsvērumiem izriet autora ticība, ka Krievijas ļaudīm pastāvīgi jātur acu priekšā izvēles iespēja, rādot, ka uz mūsu planētas ir vietas, kur dzīvei ir vairāk cieņas, prieka, cerību un jēgas. Tad agri vai vēlu pienāks diena, kad šis briesmīgais režīms, kas miljonu cilvēku dzīvi atgrūdis gadu desmitiem atpakaļ un kā smaga ēna guļ pāri civīlizētās cilvēces centieniem, vairs neeksistēs. Kā tas notiks, to neviens nevar pateikt.

JAUTĀJUMS PAR KRIEVIJAS NĀKOŠĀS VALDĪBAS FORMU

ir tumšs un neskaidrs. Šķiet, nav daudz pamata ticībai, ka Maskavas valdība pārveidosies mums attēlotā virzienā, ja nenotiks šīs varas pārtraukšana ar spēku, gāžot pastāvošo iekārtu. Bet šo problēmu noskaidrot nav mūsu uzdevums. Lai izzinātu, kas mums mūsu interesēs būtu darāms, mums nemaz nav jālauza galvas par lietām, par kurām mēs tiešām nekā nevaram zināt. Mums jārēķinās ar visām iespējām, nevienu neizslēdzot.

Galvenais: mums vienmēr skaidri jāzina, ko varam no Krievijas sagaidīt, tai atkal piedaloties pasaules polītikā. No šī viedokļa mums jāapsver mūsu attieksmes kā ar valdītājiem Krievijā, tā ar opozīciju. Un ja nu notiek, ka Krievija atgūst brīvību despotiskā režīma lēnas sadrupšanas ceļā, bet nevis ar brīvības karotāju spēku, tad varētu sacīt, ka mūsu polītika sekmējusi šādu attīstību un mēs neesam šo attīstību traucējuši ar iepriekš gataviem spriedumiem, ar nepacietību vai izmisuma soļiem.

Un vēl viena lieta ir skaidra: izšķirīgas pārgrozības Krievijas valdības jautājumā nekad nenotiks pēc ierosinājumiem no ārienes. Ja grib, lai šādas pārgrozības ir īstas un ilgstošas un lai citas tautas tās apsveic ar labām cerībām, tad tām jānotiek ar pašu zemes iedzīvotāju ierosmi.

BLAKUS PROPAGANDAI NEPIECIEŠAMS MILITĀRS SPIEDIENS

Tā būtu ļoti pavirša vēstures izpratne, ja mēs gaidītu, ka ar propagandu un aģitāciju var izdarīt lielus nācijas dzīves iekārtas apvērsumu. Kas tādu iespēju pielaiž, tie atsaucas uz padomju propagandas ārdīšanas darba panākumiem, bet aizmirst, ka šādas 33 gadus ilgas un ar tādu enerģiju veiktas kampaņas rezultāts ir — neizdošanās. Lai faktiski kaut kur nodibinātu padomju iekārtu, vienmēr bijis nepieciešams militārs spiediens vai atklāta invāzija.

AMERIKAS BALSS RAIDĪJUMI

To uzdevums ir sniegt padomju pilsoņiem skaidru sajēgu par mūsu zemes apstākļiem un mūsu izturēšanos. Bet tas ir pavisam kas cits, nekā mudināt cilvēkus uz tādu vai citādu polītisku rīcību. Būtu kļūda, ja mēs gribētu padomju pilsoņiem dot padomus, kā viņiem savā zemē rīkoties, jo mēs varam būt pārāk mūsu pašu apstākļu ietekmēti, bet padomju pilsoņi mūsu padomos var saskatīt pavisam citus nolūkus.

Protams, mums nepieciešama gudra un izveicīga ārējā polītika, kuras mērķiem jābūt — mobilizēt un lietderīgi izmantot visus faktorus, kas kopā ar mūsu pašu līdzekļiem pārliecinātu Kremļa kungus, cik bezjēdzīgs un nereālizējams ir viņu nodoms panākt savu milzīgo projektu iedzīvināšanu un vedot viņus pie atziņas, ka turēšanās pie šiem nodomiem neatrisina arī viņu pašu grūtības un vajadzības.

Šie apsvērumi mums ļoti nopietni jāievēro, ja gribam aizkavēt kara izcelšanos un iegūt laiku, kas atļautu iedarboties konstruktīvākiem spēkiem.

Bet mūsu pūles paliktu bez sekmēm, ja mēs tām nedotu jēgu ar kaut ko, kas sniedzas dziļāk un tālāk par vēlēšanos novērst karu vai apturēt agresiju. Bet kas ir šis kaut kas? Vispirms tas ir jautājums par to, ko mēs paši no sevis prasām, tas ir jautājums par garu un centieniem, kādi valda amerikāņu tautā. Katrs mūsu vēstījums citiem tikai tad kļūs pozitīvi iedarbīgs, ja mūsu priekšzīmei ir pārliecinātājs spēks, kas rada pasaules cieņu un uzticību mums. Šī cieņa mums jānopelna. Ja mūsu gaisma būs stipra un spoža, tad tās stari iespiedīsies krievu telpas vistālākās malās un aizdzīs tumsu, un to nespēs aizkavēt nekādi dzelzs aizkari. Bet tad mums ar sparu un skaidru savu mērķu apziņu jāiesāk mūsu uzdevuma veikšana.

Kā krievus Austrijā sarga no rietumu ietekmes

Laikraksta Stars and Stripes Vīnes līdzstrādnieks stāsta par padomju okupācijas karaspēka īpato un vienmuļo dienestu Austrijā. Tur patlaban ir ap 45.000 padomju karavīru. Pēc amerikāņu vērtējuma, mēnesī no padomju daļām dezertē ne vairāk par 10 kareivjiem, un arī tos pašus parasti notver. Šādi padomju okupācijas karaspēkam Eiropā neparasti zemi pārbēdzēju skaitļi izskaidrojami vienīgi ar stingru atšķirtību no civīliedzīvotājiem, stingrām mācībām un spēcīgu propagandu par briesmām, ko slēpj sevī rietumu pasaule.

Kamēr vēl pirms gada lielākā daļa padomju karavīru Austrijā bija pēdējā kara veterāni, tagad vairums ir 20 g. v. vai vēl jaunāki rekrūši. Atskaitot dažas speciālas vienības, padomju kareivjus Austrijā tagad nepatur ilgāk par 6 mēnešiem, un arī pa šo laiku tie redz gandrīz vienīgi savas kazarmas. Vienkāršos ierindniekus no kazarmām nemaz neizlaiž, un tie arī nesaņem austriešu valūtu. Sardžu vīri pie joslu robežām saņem 20 šil. nedēļā. Krievu sargi parasti ir vēsi pieklājīgi pret austriešiem un ārzemniekiem. Pavisam reti krievi ielaižas valodās ar ārzemniecēm, jo viņiem mācīts, ka tās visas slimo ar veneriskām slimībām.

Protams, citi noteikumi pastāv augstāko pakāpju virsniekiem un polītrukiem, kā arī civīlistiem, kas vada daudzos padomju saimnieciskos pasākumus Austrijā. Daudziem no viņiem ir līdzi ģimenes, un tie arī redzami klīstam pa pilsētu, kaut gan nekad nerādās austriešu restorānos vai bāros.

Padomju kaleidoskops

UN KUR PALIEK PENSIJAS?

Rakstā ar aizkustinošo virsrakstu Akmens sirdis Pravda 26. jūnija numurā rakstīja par trim brāļiem Kraļiniem un viņu māsu, kas nerūpējušies par savu veco un aklo tēvu. 15. jūlijā laikraksts ziņoja, ka arī tiesa apstākļus pārbaudījusi un vainīgie soditi. — Gadiem ilgi esam dzirdējuši tik jaukus stāstus par vecuma pensijām padomju strādniekiem, ka gribas jautāt, kālab tad vecajam Kraļinam bija jāmeklē bērnu palīdzība, — jebšu tās ir tik niecīgas, ka pietiek vienīgi propagandas nolūkiem, bet ne cilvēka eksistencei.

„DZĪVOKĻI PADOMJU DARBA ĻAUDĪM"

Padomju Igaunijas laikraksts Rahva Hääl 7. jūlijā ar lepnumu ziņoja, ka „individuālo dzīvojamo ēku būvniecība ar katru gadu gūst plašākus mērogus". Pag. gadā esot nodotas lietošanai 376 šādas ēkas, kopā ar 16.800 kv. m apdzīvojamas platības. — Tātad katrai no šīm nepilnām 400 ēkām, kas gada laikā uzceltas visā Igaunijā, ir ne vairāk par 44,5 kv. m apdzīvojamās platības, kas atbilst divām nelielām telpām.

Pa Staburaga bērnu tekām

30. NODARBĪBAS

Klausīsimies tālāk vecā Staburaga stāstā:

ZAĻO UGUNSKURS

Bija apmākusies, vējaina sērsnu mēneša nakts kādus trīs gadus vēlāk, kad pēkšņi pamanīju dūmus no vecās vācu zemnīcas tur, pakalnē. Kas gan te, nakts vidū un ziemas laikā, kurināja uguni? Jancis un Mārčs jau sen bija prom no Vīgantes, pati muiža arī karā sagrauta, vācu karaspēks Ziemsvētkos aizgājis, un apkārtnē trakoja lielinieki. Kas gan tādā laikā drīkstēja nakti iet projām un nākt šurp?

Pavisam uzmanīgi sāku klausīties visos trokšņos, kas nāca no tās puses. Cauri vēja brāzieniem un koku šalkšanai manas skadrās akmens ausis sadzirdēja divējas balsis, kas tur, apakšā, apsnigušajā zemnīcā klusi sarunājās.

„Tagad viemaz nebūs tā jāsalst. Dūmi gan drusku kož acīs, bet kad noguļas pie pašas zemes, var paciest. Vējš ātri rauj dūmus ārā un tūliņ izkliedē — neviens tos naktī nemanīs. Sausu, virs sniega esošu zaru te pakrastē milzums. Pagaidām sanesu trīs lielus klēpjus," runāja jauna, spara pilna balss.

„Jā, šī nakts jau nu laikam paies mierīgi," atbildēja vecāka, bet arī stingra balss. „Bet nevaru aizmirst pagājušo un atcerēšos to visu mūžu. Guļu mājās kopā ar savējiem, kad uzreiz nakts vidū stipri grabina pie durvīm. Piegājis pie loga, redzu — stāv durvju priekšā milicis ar lielo kažoka apkakli (agrāk bija vienkāršs skroderītis, tagad uzcirties par lielu vīru) un vēl daži citi vīrieši. Tad lielinieki atbraukuši gan pēc manis!

Un par ko? Par to, ka viņdien pagastmājā noprasīju tam pašam skroderim, kad viņš man samaksās par aitādām, ko aizpērn rudenī paņēma kažociņu šūšanai un solīja jau pavasarī samaksāt. Viņš nolamāja mani par pelēko baronu un uzbļāva, ka es jau diezgan esot darba tautu izsūcis, bet nu būšot citi laiki un nākšot atmaksa.

Neparko negribējās doties lieliniekiem rokās un vecuma dienās vazāties pa cietumiem. Teicu sievai, ka bēgšu mežā, lai pasaka, ka neesmu mājās. Sieva gāja pie durvīm prasīt, kas tur ir. Kad atbildēja, ka pagasta izpildu komiteja, sieva teicās iededzināt uguni. Pa to laiku jau biju paspējis uzaut zābakus kājās un uzraut drēbes mugurā, paķēru arī maizes kulīti, kas bija sataisīta dzirnavās braukšanai, un nostājos priekšnama aizdurvē.

Sieva nāca ar uguni, ielaida nelūgtos ciemiņus un ieveda istabā. Tie tūliņ prasīja pēc manis, bet sieva teica, ka neesot mājās — aizbraucis kopā ar kaimiņiem uz dzirnavām samalt valdībai nododamos miltus. (Kaimiņš tiešām bija aizbraucis uz dzirnavām, bet es taisījos braukt nākošā rītā.) Dzirdēju, ka milicis uzbļāva sievai, lai nemānoties, un solījās sievu nošaut, bet no miega iztraucētie bērni sāka kliegt. Jau taisījos doties istabā atpakaļ, bet sieva mierīgi atteica, ja jau neticot, lai pārmeklējot paši. Tad izmetos veicīgi ārā un projām uz meža stūri.

Tur gaidīju un skatījos, vai nevedīs sievu projām uz cietumu mazā vietā. Palika vieglāk ap sirdi, kad redzēju komitejas vīrus aizbraucam vienus pašus. Atpakaļ mājās iet nedrīkstēju, jo nebiju drošs, vai kāds nav palicis mani sagaidīt. Nolēmu kādu dienu palikt Avotiņu mežā, kamēr pietiks maizes, un tad redzēs — kā būs labāk.

Tā nu jūs mani atradāt šodien mežā pie ugunskura. Sākumā vai nobijos, kad svešs vīrietis ar šauteni plecā nāk klāt. Bet kad izrādījāties tāds pats bēdu brālis kā es, tad tūliņ palika priecīgāka sirds — diviem tāda meža dzīve daudz vieglāka," stāstījumu pabeidza vecākais.

„Man jau šī piektā nakts ārpus mājas," sāka savu stāstu jaunākais. „Esmu vairāk no Vidzemes vidus. Karā brīvprātīgi iestājos latviešu strēlniekos un biju gan Nāves salā, gan Tīreļpurvā, kur notika lielās cīņas. Bet kad lielinieku musinātāji aizveda strēlniekus uz Krieviju, es paliku atpakaļ — tēva mājās. Tēvs man labi gados, tā biju palīgs īstā laikā.

Vācu varas laikos gan reizēm nācās sakost zobus, redzot, kā mūsu tautas vecais naidnieks vāc projām mūsu zemes bagātības un uzliek dažādas klausas. Tad nāca lielinieku laiki. Kā vecu strēlnieku mani lika mierā. Bet reiz, kad biju aizbraucis pilsētā, mājās sabraukuši pagasta varas vīri un sākuši meklēt, vai neesot labība un lopi virs noteiktā daudzuma. Kas bijis vairāk, to tūliņ likuši kraut vezumā un vest projām. Tēvs nevarējis nociesties un ieteicies, ka tā esot laupīšana. Par to aizveduši arī viņu līdz.

Pārbraucis mājās, tūliņ devos meklēt tēvu. Pagastnamā viņa vairs nebija, aizvests uz pilsētu pie lielinieku tiesas — tribunāla. Tur ar lielām pūlēm noskaidroju, ka tēvs par pretošanos valsts varai nošauts. Pat viņa līķi nedabūju redzēt — tas aprakts kādā gravā ārpus pilsētas.

Man asinis vai vārījās niknumā. Mājās sameklēju savu noslēpto kara šauteni un pirmdienas naktī pa logu pagastnamā nolaidu no kājas divus izpildu komitejas vīrus, kas bija vainīgi pie tēva nāves. Protams, pašam vairs dzīve mājās nebija. Devos mežā meklēt citus tādus pašus bēdu brāļus — zaļos.

Dzirdēju, ka Augškurzemes mežos tie esot apvienojušies veselos pulciņos, traucējot lieliniekus un gaidot latviešu karaspēku, kas jau esot pie Ventas. Tāpēc devos šurp. Nācu pa naktīm, bet dienās nolīdu kādā siena šķūnītī vai citur drusku nosnausties. Šovakar uzgāju mežā jūsu ugunskuru. Ilgi no malas vēroju, vai esat īsts „zaļais" — man likās pārdroši tā mazā mežā kurināt uguni.

Esmu priecīgs, ka jūs gatavs līdzi nācējs pie zaļajiem un atvedāt mani te zemnīcā, kur var droši kurt uguni un sasildīties. Bet tūliņ pēc pusnakts mums jādodas ceļā, lai vēl līdz gaismai tiekam labi dziļi Seces mežos."

Pēc pusnakts, kad mēness bija norietējis un kļuva vēl tumšāks, divas ēnas devās no zemnīcas augšā pakrastē un zagās pāri klajumam uz mežu. Laimīgu ceļu jums, kuros vēl mīt nesalaužamais latviešu brīvības gars!

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītājs

Krustvārdu mīkla

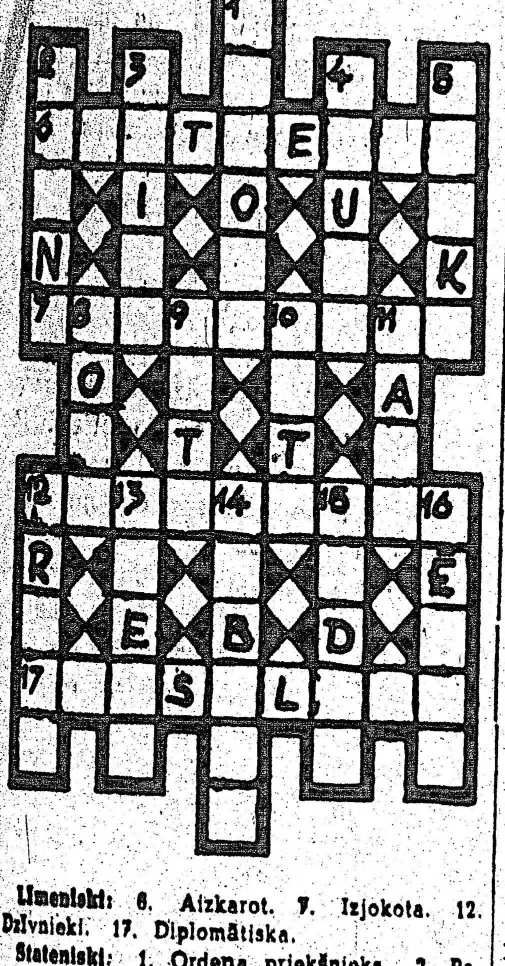

Līmeniski: 6. Aizkarot. 7. Izjokota. 12. Dzīvnieki. 17. Diplomātiska.
Stateniski: 1. Ordeņa priekšnieks. 2. [illegible]. 3. Kontinents. 4. Asi. 5. Uzbrukums. 8. Dusmas (svešvalodā). 9. Stumbri. 10. Laimes spēle. 11. Trauks. 12. Dzēriens. 13. Māca. 14. Guvums. 15. Sekas. 16. Ienākums.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski un stateniski: 1. Atklātne. 2. Tālava. 3. Klāvs. Kr. 4. Lava. Ala. 5. Avs. Drīz. 6. Tā. Arabi. 7. Klibot. 8. Ekrazīts.

24.500 km ar 10 pāru apavu

LIETUVIEŠU PASAULES APCEĻOTĀJS SATIEKAS AR KARAĻIEM, HERCOGIEM UN FILMU ZVAIGZNĒM

1949. gada 17. augusts Parīzē. Daudzo bēgļu vidū, kas tur nokļuvuši kara un pēckara jūklī, ir arī 34 g. v. lietuvietis Stanis Urmanis. Viņš bijis lidotājs, un kopš tiem laikiem tam piemīt tieksme pēc tālumiem. Bez tam viņš ir arī skautu vadītājs. Tādēļ viņa pēkšņā izšķiršanās — ja jau nevaru lidot ar turboiznīcinātāju, tad apceļošu kājām visu pasauli — nesagādā pārāk lielu pārsteigumu. Vēl tai pašā dienā viņš sāk ceļojumu ar mērķi noiet kājām 100.000 km un iepazīties ar visām brīvās pasaules zemēm.

„Tikai 75.500 km man vēl jānoiet, tad būšu paveicis iecerēto," stāsta Stanis Urmanis.

Divi biezi sējumi ar simtiem ierakstu, laikrakstu izgriezumu un Eiropas izcilāko vīru autogrammu, nobālējis skautu tērps, maza maizes soma un liela deva asprātīga humora ir viss, kas Stani Urmani pavada viņa Eiropas apceļojumā, kurā tas bija nonācis Vācijā un devies tālāk uz Austriju, lai piedalītos lielajā skautu džamborejā Išlā. Un tomēr vēl kaut kas — viņu pavada arī 24.500 noietu kilometru pa dažādām Eiropas zemēm. „Tikai vēl 75.500 km un tad būšu mērķi sasniedzis," saka tagad 36 g. v. lietuvietis. 10 pāru apavu viņš novalkājis, pārstaigādams Franciju, Beļģiju, Holandi, Dāniju, Norvēģiju, Zviedriju, Austriju, Italiju, Jugoslaviju, Grieķiju, Šveici, Spāniju, Portugali, Angliju, Skotiju, Īriju un Vāciju. „Ar auto neesmu braucis ne soļa," apgalvo Urmanis un var to arī pierādīt. Daži šoferi, kas viņu aicinājuši braukt līdzi, apliecinājuši rakstiski, ka viņu piedāvājumi noraidīti. „Vienīgi kuģa brauciens bija nenovēršams, jo pāri kanālim manai vajadzībai neviens neceltu tiltu vai neraktu tuneli."

No Išlas Stanis Urmanis dosies tālāk uz Neapoli, lai no turienes kuģotu uz Austrāliju. No Austrālijas viņš grib doties tālāk uz Jaunzēlandi, Indiju, Afriku un Ameriku. Līdz 1956. g. pasaules apceļotājs grib savu programmu pabeigt. Spēdams saprasties krievu, poļu, lietuviešu, latviešu, itaļu, franču, vācu, rumāņu, portugaļu, spāņu un angļu valodā, Urmanis savā ceļojumā guvis bagātīgus novērojumus. Viņš runājis ar pāvestu un apmeklējis mirušo Zviedrijas karali Gustavu V. Viņa autogrammu grāmatā lasāmi Dānijas karaļa Kristiana, Norvēģijas Hākona un Vindzoras hercoga paraksti. Ar Lielbritānijas princeses Elizabetes dēlu Čarliju Stanis rotaļājies veselas 2 stundas. Parakstu sējumos netrūkst pat Ritas Heivorses un Ali Khana paraksta, nemaz nerunājot par Vinstonu Čerčilu un ģen. Degollu. Vāciju apceļodams, Urmanis bijis arī pie visiem trīs sabiedroto augstajiem komisāriem.

Tā Stanis Urmanis apceļo pasauli. Ja kāds kaut ko uzdāvina, viņš priecājas; ja viņš nesaņem nekā — arī labi... „Ubagot es neiešu, jo esmu skauts. Gan jau kaut kā tikšu galā," beidz sarunu pasaules apceļotājs. **L.**

Koku karalis

Diženākais mūsu dzimtenes koks ir ozols. Tas raksturīgs ne vien ar savu sīkstumu un izturību, bet bieži arī ar saviem prāviem apmēriem un ilgo mūžu. Kamēr bērzs aug apm. 100 gadu un priedes mūžu rēķina uz 300 gadiem, ir ozoli, kas zaļo daudz, daudz ilgāk un ir tik prāvi, ka tos var apņemt tikai vairāki vīri, saķeroties rokām. Kā izcilākais starp visiem mūsu kokiem, ozols senos laikos uzskatīts arī par svētu. Ir bijušas veselas svētozolu birzis. Zem ozoliem bijušas ziedokļu vietas, kur nesta un ziedota pirmā maize, kas cepta no jaunās ražas, pirmā gaļa, kas vārīta no kāda kautā dzīvnieka, un pirmās linu šķiedras, kas iegūtas no pirmā kulstījuma.

Viens šāds svētozola stumbrs, gan jau stipri sabrucis, vēl nesen bija atrodams Rauzas upes krastā, Ārlšu pusmuižas robežās. Šī ozola lapas un zīles vēl vēlākos gados lietotas dažādu slimību dziedēšanai, un zem ozola bieži rādījusies maldugunš.

Mūsu ozoli ir tomēr tīrie punduri, ja tos salīdzina ar mamuta koku, kas aug Kalifornijā. Kad 1852. g. kāds zeltracis, kas dzinies pakaļ lācim, nokļuvis kādā turienes augstienē un pirmo reizi šo koku ieraudzījis, viņš bijis tā pārsteigts, ka pilnīgi aizmirsis savu medījumu. Šis vispasaules koku karalis sasniedz ap 100 m garumu un ir tik resns, ka to, saķeroties rokām, var apņemt tikai 20 vīru. Pārbaudot dažu šo nocirsto koku vecumu, ir konstatēts, ka tie ir vairāk nekā 3000 gadu veci. Tie tātad sākuši augt ne vien pirms Kristus dzimšanas, bet pat jau tad, kad celtas Ēģiptes piramidas.

Mamuta koks ir skuju koks. Tas aug 1800—2400 m augstās Sjerras Nevadas augstienes rietumu pusē. Ziemās tur virpuļo sniegs, kas sakrājas līdz 9 m augstās kupenās, bet vasaras ir sausas un karstas. Ja kādreiz līst lietus, tad tas nāk ar pērkona negaisu. Zibens spēriens tad arī ir vienīgais, kas šos milzeņu kokus var pāršķelt no galotnes līdz pamatam. Citādi tos nespēj apdraudēt nekādi kaitēkļi, pat arī ne uguns, jo šo koku miza apakšā ir ap 30 cm bieza un satur tādas vielas, kas līdzīgi asbestam gandrīz nemaz nedeg.

Mamuta koks pirmo reizi sāk ziedēt tikai 175—200 gadu vecumā. Vienam kokam ir simtiem tūkstošu čiekuru, bet tie nav lielāki par mēteļa pogām. Miljoniem mazu sēkliņu pēc tam vējš izsēj uz visām debess pusēm. Koka stumbrs apakšā ir kails — zari sākas apm. tikai tādā augstumā, kur beidzas 12 stāvu mājas jumts.

Un tomēr... par spīti mamuta koka milzeņa augstumam, tas praktiski gandrīz nekur nav izmantojams, jo ir tik trausls, ka, laižot zemē, tas sadrūp sīkos gabaliņos, kas noder vienīgi zīmuļu fabrikācijai. Šinī ziņā tas mūsu dzimtenes lepnumam ozolam, kas ir labākais lietas koks, ne tuvu netiek līdzi.

Lai mamuta kokus pasargātu no iznīcināšanas un saglabātu tos nākošām paaudzēm, ir nosacīti dabas rezervāti, kur ciršana noliegta. **P. L.**

Lielajās ugunīs

Jaunā igauņu rakstnieka Agu Kaska godalgotā romāna AIZMIRSTĀ PAAUDZE fragments

(2. turpinājums)

Acis man sūri kvēloja no dūmiem un putekļiem. Kvēpi un sodrēji bija nokrāsojuši manu biedru sejas dubļu pelēkumā, kurā sviedru strūklas bija ievilkušas gaišas svītras. Manas drēbes bija sviedru piesūkušās un lipa pie miesas. Ausīs vēl dunēja ilgo sprādzienu dārdi un deniņos sāpīgi pulsēja asinis pietūkušajās dzīslās. Bijām apkvēpuši un noguruši, kādi varēja būt dzimtsļaudis pēc tam, kad nedēļu no vietas kūluši muižas rijas un kurus varēja noturēt kājās vienīgi ar pātagu un spaidiem.

Mums nebija laika atpūtai. Sanitārie automobiļi atbrauca pēc ievainotajiem, un mēs šķīrāmies no Iti-Nuta. Iecēlām viņu uz nestuvēm mašīnā un, iekām paspējām no viņa atvadīties, aizcirtās auto durvis, un kratīdamās tā aizkūpēja pāri apdegušajai zemei. Tik daudz tomēr zēns vēl paspēja pateikt, ka drīz atgriezīsies un lai mēs tos velnus netaupām.

Naktī neguvām atpūtu. Vajadzēja papildināt municijas krājumu. Maz bija tā, ko atveda automašīnas no aizmugures. Visu nakti stiepām no ienaidnieka tankiem granātas, kas derēja mūsu lielgabaliem un bija amerikāņu ražojums. Pirms ausmas aiz mūsu lielgabala to bija lielas kaudzes. Ienaidnieks varēja atkal nākt, bijām gatavi tā saņemšanai.

Un tas arī nāca no jauna. Kad austrumu pamalē sārtojās ausma, sākās atkal viss tas, ko bijām pieredzējuši. Vilnis pēc viļņa vēlās tanki, to bija daudz vairāk nekā iepriekšējā dienā. Kad pirmais vilnis izlauzās caur mūsu kājnieku pozicijām un atklāja uguni, otrs vilnis plosījās pa strēlnieku ligzdām un ierakumiem. Katru bedri un zemē ierakto ligzdu centās nolīdzināt gludu, tērauda milzeņi grozījās virs tiem ar savām platām kāpurķēdēm kā milzīgiem arkliem. Tās bija smagas stundas maniem biedriem, kad tie trakajā ugunī ar magnētmīnām un rokas granātām cīnījās pret milzeņiem, kas tos draudēja saškaidīt. Tā bija divkauja starp cilvēkiem un mašīnām, kurā prāts vērsās pret drausmīgo spēku. Es tiem palīdzēt nevarēju, jo šaujot lādiņi ķertu mūsu draugus. Kad stāvoklis kļuva bezcerīgs, tomēr to darījām. Bāls Jāgups stāvēja aiz lielgabala un tālskatī meklēja tos mērķus, ap kuriem nebija redzami mūsu vīri. Nebijām nekad tēmējuši tik rūpīgi, kā darījām to tagad. Katrs garām aizraidītais šāviņš mazināja mūsu uzvaras izredzes, kas jau tā bija ļoti niecīgas.

Ap pusdienas laiku mūsu lielgabals saņēma trāpījumu. Bruņsitēja šāviņa šķembas izkodās cauri vairogam, un viens no vīriem, smagi ievainots, palika guļam. Mūsu uguns kļuva reta, jo tēmētājam nācās lādēt un palīdzēt nest municiju. No saspridzinātības un noguruma bijām tuvu sabrukumam un grīļojāmies. Šāviņi, ko mēs citkārt svaidījām rotaļājoties, likās tik smagi, ka to pacelšanai bija jāpieliek visi spēki. Diez', vai mēs būtu izturējuši līdz galam, ja bataljona ārsts mums nebūtu nācis talkā. Viņš palīdzēja nest municiju, un, kad tā svārki sviedros kļuva melni, viņš tos nometa. Kreklā viņš rāvās kā grāvracis, kailajiem roku dilbiem pārklājoties asiņainiem skrambājumiem. Viņš mums daudz palīdzēja, un viņa sajūsma, kad tas kliedza trāpījumu reizēs, pielipa arī mums. Kad meklējām jaunus mērķus, viņš stāvēja aiz lielgabala, lamājās un šķendējās:

„Siehst du, da kommt wieder einer, kurradi kurrat! Smērē viņam, kurradi kurrat!"

Smērējām, un mūsu municijas kaudze strauji plaka, vairojot mūsu bažas. Sajutām, ka tā tas nevar ilgi turpināties. Vienai pusei jālūzt un, velns lai rauj, tam jābūt ienaidniekam.

Pievakarē gar līnijām no mutes mutē gāja ziņa, ka kritis mūsu bataljona komandieris. Kad viņš nenoguris bija joņojis no vienas novietnes uz otru, to ķērusi ienaidnieka tanka granāta, noraujot kāju un roku. Gribējuši viņu aiznest tālāk un pārsiet, kaut arī tas bijis bezcerīgi. Viņš nav atļāvis to darīt, vēl reizi izsaucies vājā balsī: „... iesim cīņā vai darbā ar brīvības dziesmu..." un iešāvis sev lodi galvā.

Vai tas, ka vīrs, kas bija varonīgs karavīrs, mums patika un mūs cienīja, mira ar mūsu mīļāko dziesmu mudinājā mūs atriebībai, vai izjutām, ka bijām zaudējuši draugu — bet mūsu niknā pretestība izvērtās gandrīz vai trakošanā. Visi saspringdzinājās līdz cilvēka spēju robežai un pat vēl vairāk. Uzbrucēji krita mūsu ugunī kā koku lapas vētrā, un tas bija arī viņiem par daudz. Uzbrūkošo vīru viļņi kļuva retāki, un viņu urrā saucieni skanēja nevarīgi un piespiesti.

Ienaidnieks laikam bija raidījis cīņā visus savus tankus, jo jauni vairs neparādījās. Tie, kas vēl atradās starp kājniekiem un mums, joņoja uz priekšu un atpakaļ un meklēja lielgabalus, kas tos apšaudīja. Klajā laukā mums bija jābūt labi saredzamiem, jo zāle, kas maskēja lielgabalus, bija no šāvieniem jau sen aizpūsta, un nevienam vairs neatlika laika nodarboties ar jaunu maskēšanu.

Biezā dūmu mākonī uz mums tieši virzījās kāds tanks, kad atklājām, ka mums nav vairs neviena bruņsitēja šāviņa. Bijām tos visus izšāvuši un atlikušās izrādījās vairs tikai sprāgstgranātas. Raidījām tās pretī uzbrucējam, bet tik pat labi būtu bijis sviest sīkus akmentiņus pret tērauda plāksnēm. Tēmējām tankam kāpurķēdēs, bet netrāpījām. Viena granāta pēc otras sprāga ap tanku, bet tas tuvojās mums kā liktenis.

(Turpmāk beigas)

Zalcburgas festivāla virpulī

Mocarta pilsētiņa Zalcburga, eiropiskās mūzikas Meka un vācu klasiskās operas šūpulis, pašlaik dzīvo festivāla reibonī. Šogad festivālu svin agrāko mēra laiku spožumā, jo paiet 25 gadi, kopš spēlēm iekārtoja atsevišķu namu.

Zalcburgas mūzikas un teātra spēļu sākums meklējams sirmā senatnē, tās mēdz saistīt ar grieķu dionīsijām, bet īstās spēles sākās tikai 17. gadsimta sākumā. Toreiz Zalcburga bija politiski pakļauta Bavārijas hercogistei, bet to kā gandrīz neatkarīgu valsti pārvaldīja pāvesta vietnieki — archibīskapi. Ceļot gaimam vasaras rezidenci Zalcburgas priekšpilsētā Helbrunā, materiālus pils būvei lauza no klints, izveidojot izlauzto vietu par brīvdabas teātri ar vairākām uzejām un noejām. Kad vasaras rezidence, šī mazā Versaļa ar brīnišķīgu parku, dīķiem, grotām un vienīgām pasaulē ūdens spēlēm (ūdens te šalc ne tikai no strūklakām, bet arī no grieķisko mītu tēliem, ved skatītājus Orfeja zemzemē, liek spēlēt lielam orķestrim, rotaļājas ar valdnieka kroni), bija uzbūvēta, tad 1617. g. atklāja arī šo klinšu teātri ar itaļu operu un baleta inscenējumiem. No šejienes opera uzsāka savu uzvaras gājienu pa vācu zemēm, un Zalcburga kļuva par vācu operas šūpuli. Par spēļu patronu, lai spēles būtu jautras, līgsmas, izvēlējās ziediem vainagoto spēļu un svētku dievu Pānu.

Pēc 100 gadiem teātri slēdza. Bet liktenis bija lēmis Zalcburgā dzimt Mocartam, kas pacēla Pāna pamesto flautu un lika tai ieskanēties nemirstīgā harmonijā. Pirms 110 gadiem Zalcburga savam lielajam dēlam atklāja pieminekli ar lieliskām svinībām. Nolēma Mocarta piemiņas svinības mēģināt iedzīvināt par starptautiskiem svētkiem. Tas izdevās tikai laikā no 1870.—1910. g., kad to īstenot palīdzēja jaundibinātais Mocarta starptautiskais iestādījums ar pašu ķeizaru priekšgalā. Taču akmeņaino ceļu līdz pasaules slavai Zalcburgai izdevās iegūt tikai tad, kad 1920. g. Maksis Reinhards uz simtiem gadu vecā Zalcburgas doma portāla inscenēja brīvdabas uzvedumā Hofmaņstāla misteriju Jedermann. „Nun habet allsamt acht, ihr Leut', Jedermann vird aufg'führt heut', Kommt heran, kommt heran, Jedermann geht an!" — sauca heroldā taure, un neviens toreiz nevarēja iedomāties, ka šie saucieni teātra vēsturē taps revolūcionāri un to labprāt uzklausīs visa pasaule; tagad nav vairs zemes, kur nemēģinātu iedzīvināt brīvdabas inscenējumus katedrāļu priekšā.

Tā pakāpeniski, iekļaujot Mocarta mūziku pilsētas skaistajā dabā un savienojot to ar vēsturi, Zalcburga ir izvērtusies par gleznaināko pilnvērtīgākās mākslas albumu. Kontinenti tagad sniedz Zalcburgai rokas. Viņu uzskata par kādas sevišķas sūtības piepildītāju. Un tāpēc viss, kas reprezentē mākslu, garu un bagātību, visi, kam ir slavens vārds vai tādu grib iegūt, ir uzticīgi festivāla līdzdarbinieki vai viesi.

Cik plašs ir šīgada festivāls, var spriest no tā, ka tas sākās jau trīs nedēļas pirms oficiālā 27. jūlija ar trim Mocarta mūzikas koncertiem svecu gaismā Mocarta Burvju flautas namiņa priekšā un ar Helbrunas klinšu teātra atdzīvināšanu no 200 gadu ilgā ērkšķrozītes miega. Tur uzveda klasisko Sapho. Piecu nedēļu laikā 200 ārzemju žurnālistu sniegs saviem laikrakstiem ziņas, bet 60 raidstaciju Eiropā saviem klausītājiem daudzo simfoniju, kamermūzikas, Mocarteuma, serenažu, Zalcburgas domkoŗa, Strasburgas domkoŗa, Norvēģijas zēnu koŗa koncertu pirmatskaņojumus un operu jauninscenējumus. Spēles svinīgi atklāja ar Mocarta Idomeneo, bet tās beigs 30. augustā ar Bēthovena 9. simfoniju Furtvenglera vadībā.

E. Štiglics

Zalcburgā, augustā

Latviešu komponistiem un rakstniekiem

Alfreda Kalniņa operas Baņuta un Jāņa Kalniņa operas Hamlets, kā arī Latvijas himnas oficiālā izdevuma tulkotāja Marta f. Dehn-Grubbe meklē sakarus ar latvju komponistiem un dzejniekiem jauno skaņdarbu uc. tulkošanai vācu valodā. Tulkotāja pilnīgi pārvalda latviešu valodu un sevišķi iestrādājusies dzeju, daiļprozas, filozofijas, kā arī vieglo skaņdarbu tekstu tulkošanā, izņemot politiskos un techniskos rakstus. Tulkotājas adrese: (24b) Kiel, Knooper Weg 22, Brit. Zone, Germany.

Hormonu pētnieka valstībā

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO STOKHOLMAS

Stokholmas ziemeļu galā, kur pilsētu pamazām nomaina lauki, atrodas veterinārā augstskola. Tās laboratorijā jau kopš 1945. g. darbojas hormonu pētnieks doc. Pēteris Mežaks. Viņa tiešais priekšnieks ir ievērojamais zviedru bioķīmiķis prof. Nīlss Lāgerlēfs, bet laboratorijā viņš strādā lielāko tiesu patstāvīgi. Šī darba rezultāts pagaidām ir 5 plašākas publikācijas (4 zviedru, 1 angļu valodā) par steroidiem hormoniem un to iedarbību dzīvnieku organismos. Mežakam bijusi laimīgā izdevība jau pirmajos emigrācijas mēnešos atsākt Latvijā ievadītos pētījumus, turpinot tos priekšzīmīgos apstākļos un teicamas zinātniskas iestādes atbalstā. Veterinārā augstskola nekad nav liegusi vai ierobežojusi viņa pētījumiem nepieciešamos līdzekļus, bez tam darbu Zviedrijā ļoti atvieglina un veicina literātūras bagātība, jo šejienes bibliotēkās pieejamas visas bioķīmiķim nozīmīgās publikācijas, kas parādījušās pēdējo 100 gadu laikā.

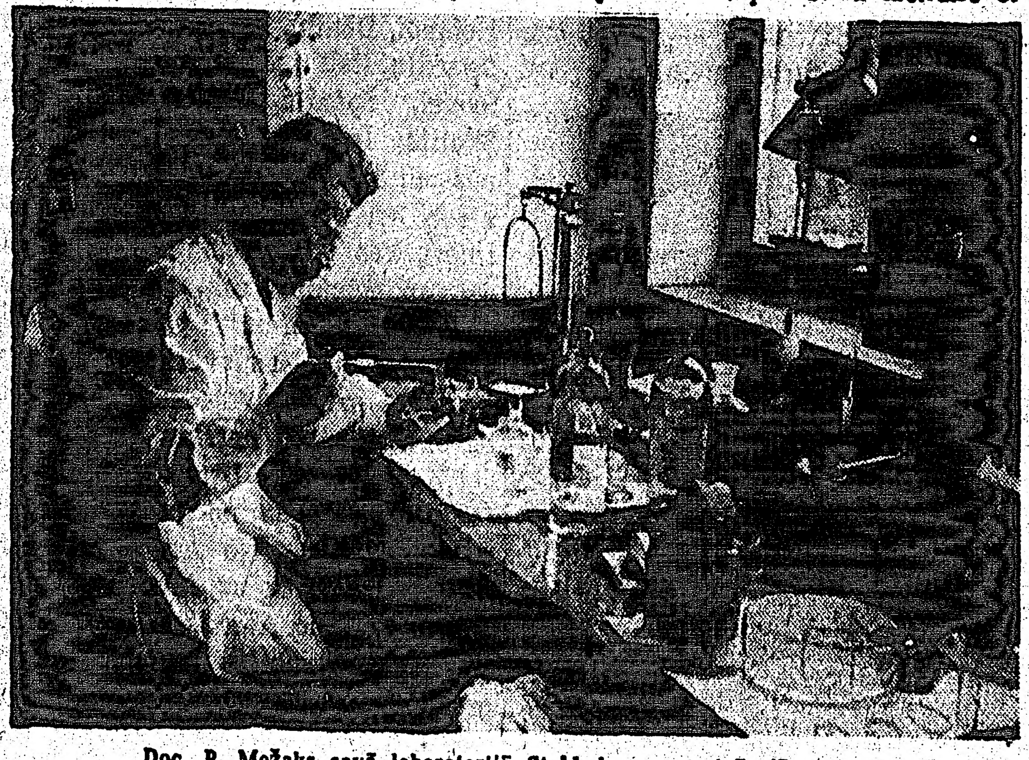

Doc. P. Mežaks savā laboratorijā Stokholmas veterinārajā augstskolā

Bet ko tad īsti dara doc. Mežaks? — „Pie mana darba varētu likt vecas mūķenes vai cietumniekus," saka docents, „jo tas prasa ieslēgšanos laboratorijas sienās, pacietīgi atkārtojot rakstura līdzīgus eksperimentus. Zviedrijā līdz šim esmu izdarījis jau pāris tūkstošu analīžu, no kuŗām dažas ir īslaicīgas, bet citas ilgst pat līdz 3 dienām. Visvairāk pēdējos gados esmu pievērsies liellopu sterilitātes jautājumam. Lūdzu — paskatīsimies."

Mēs atstājam laboratoriju ar tās neskaitāmiem, nespeciālistam grūti vārdā saucamiem piederumiem un kāpjam betonētajā pagrabā, no kuŗa jau notālēm pretim plūst pazīstamā kūts smaka. Apstājamies pie kāda aizgalda, kur pustumsā vīd divas brūnas, masīvas muguras. „Tie ir dvīņu brāļi — buļļi, vislabākie savas sugas pārstāvji," norāda docents. „Nav ieteicams tiem pārāk tuvoties." Un buļļi, it kā šos vārdus apstiprinādami, staipa kaklus, kārpās un bauro tik mežonīgi, ka pirmais impulss ir ieraut galvu plecos un mukt projām, cik kājas nes. Otrā telpā aina ir gluži citāda. Tur, kluss un rāms, salmos zviln kāds abu baismīgo eksemplāru radinieks. Par spīti nāsīs ievērtajam gredzenam un niknajam skatienam, tas nepakustina ne auss, kad docents iekāpj aizgaldā, pakasa tam pieri, apspaida acis. Savu ciltsbrāļu negantajā baurošanā viņš klausās skeptiski, it kā izbrīnījies.

„Kāda starpība ir starp šiem buļļiem?" vaicā Mežaks, kad atgriežamies laboratorijā. „Lūk, gluži vienkārša: niknie dvīņi ir vaislas, mierīgais — sterila buļļa paraugs. Pēdējais tips sagādā nopietnas problēmas Zviedrijas lopkopībai, jo noskaidrojies, ka vairāk vai mazāk sterili ir 35 proc. šejienes buļļu. Šai parādībā vainojama negātīvā izlase, lietojot vaislai rāmus buļļus un pārāk pienīgas govis. Iedoma, ka šāda kombinācija varētu dot maskulīni spēcīgus pēcnācējus, ir pilnīgi aplama. Neveselīgā izlase, vadoties pēc mātes pienīguma un tēva labdabīguma, rezultē apstākli, ka dzimst pēcnācēji ar vāji attīstītiem nervu sistēmas ģenitālajiem centriem. Hormoni šādam eksemplāram rodas pārmērīgā kvantumā, taču nespēj minētos centrus attiecīgi stimulēt, sāk bojāt spermu, un bullis top sterils. Nekā še vairs nevar līdzēt arī hormonu piedevas. Tādēļ likums ir gluži vienkāršs: lai jaunaudze būtu spēcīga, nemams īsti nikns bullis un normāla govs."

Mežaka rīcībā ap 20 buļļu, un tas viņam ļauj ar zināmu lepnumu raudzīties uz zinātniekiem, kas eksperimentē ar pelēm un trušiem, jo jāatceras, ka labs bullis Zviedrijā maksā 10—18.000 kronu. Reizē tas, protams, prasa lielu atbildību un saudzību šī „materiāla" izmantošanā. Arī citādā ziņā eksperimenti ir visai dārgi — piem., testosterons, ko lopiem iešļircina izmēģinājuma nolūkos, maksā 60 kronu gramā. Visos šais sarežģītajos eksperimentos un analīzēs Mežakam tagad tomēr izdevies panākt to, ko viņš pats atzīst par savu izcilāko zinātnisko sasniegumu: liellopu sterilitāti vai derīgumu vaislai var nemaldīgi noteikt laboratorijas ceļā, izmeklējot dzīvnieka urīnu. Jāpiezīmē, ka šīs metodes tēvs ir Mežaka tagadējais priekšnieks prof. Lāgerlēfs, kas pirmos savu pētījumu rezultātus publicēja 1934. gadā, kad tie radīja lielu ievērību visā zinātniskajā pasaulē.

Mežaka atklājumi bija saistījuši Kembridžas universitātes profesora Džona Hamonda uzmanību, un, viesodamies Zviedrijā, viņš uzaicināja mūsu zinātnieku piedalīties starptautiskajā hormonu pētnieku kongresā, ko šai pavasarī Londonā rīkoja „Ciba Foundation". Tajā bija dalībnieki no Anglijas, ASV, Kanadas, Šveices, Francijas un Zviedrijas, kas referēja par saviem jaunākajiem bioķīmiskajiem pētījumiem. Attiecīgu referātu nolasīja arī Mežaks, un tas kopā ar pārējiem priekšlasījumiem būs iespiests kongresa materiālos, kas tuvākajā laikā iznāks atsevišķā grāmatā.

Mežaka eksperimenti izraisa dabisku jautājumu — vai metodi, ko viņš tik sekmīgi lietojis dzīvnieku sterilitātes noteikšanai, nevar piemērot arī cilvēkam? Viņa atbilde var sagādāt zināmu pārsteigumu. „Hormonu ziņā cilvēkam starp dzīvniekiem nav radu," saka docents, „cilvēks šeit ir uniks, ja nevaram atrast labāka latviešu vārda. Dzīvnieku hormoni ir savstarpēji radniecīgi, tādēļ manus eksperimentus var gan pārnest no viena dzīvnieka uz otru, bet nevar pārnest uz cilvēku. Un vēl kas: pērtiķa hormoni nav cilvēkam radniecīgāki par vērša hormoniem."

„Bet vai tad šis fakts nenozīmē nāves dūrienu darvinismam?"

„Pret darvinismu ir izteikušās lielākas zinātniskas autoritātes par mani. Es varētu piemetināt, ka Darvins savā teorijā ir atcerējies daudz ko, tikai aizmirsis ierādīt vietu cilvēkam. Kas būs iedziļinājies hormonu problēmās, tas pratīs savas attiecības pret darvinismu noteikt pats."

To teicis, docents iededzina spuldzi un sāk šķirstīt lapas, kur savirknējušās garas vārdu, tabulu un formulu rindas. Tas ir viņa jaunais, līdz šim vislielākais pētījums par steroidiem hormoniem, kas — labas veiksmes gadījumā — būs pabeigts nākošos Ziemsvētkos un iznāks angļu valodā.

„Bet kas vēl saista jūsu interesi bez hormoniem?" jautāju šķiroties. „Iliāda, Lope de Vegas lugas un Iranas nafta," atbild Mežaks un noliecas pār galdu.

—ns—

OLĢERTS RŪSIS

Jauneklis

Es esmu nācis, nezinādams ļauna.
Man dzīve kaist kā neizstāstīts stāsts;
Ar alkām gaidu: diena dos ko jaunu,—
Lai ir tā svētība, lai ir tas lāsts!

Jo mana sirds vēl strauja ir un jauna,
Mans prāts un domas — zobens vaļā vērts.
Mans ceļš vēl sāpju nepazīst un kauna,
Un nejautāju: sitiens būs vai glāsts?

Es — cīnītājs? Vai mierīgs sējējs?
Kad rāmākas kļūs karstās asinis,
Tad redzēs — laiks ko ņēmis — dzīves lējējs,
Ko būšu atzinis, kas palicis.

Kas dienu neveido ar spraigu garu,
Tas nebauda ar' miera novakaru.

Tēvu zemes apdziedātāja

ATMIŅAS PAR TIRZMALIETI

Tepat jau pusgadusimtenis pagājis no tās gaišās pavasaŗa dienas, kad kādā grāmatu veikalā dabūju trīs kartītes ar triju mūsu rakstnieku ģīmetnēm. Viens bija Apsīšu Jēkabs, otrs Jūlijs Dievkociņš, bet no trešās kartītes pretim lūkojās Tirzmalietes vaigs ar sirsnīgo solījumu:

Es dziedāšu par tevi, tēvu zeme,
Par tavām druvām vecā līdumā,
Un kad jau paguršu zem dzīves nastas,
Tad atdusēšos tavā atmatā...

Kopš tā laika daudz kas mainījies, zudis un gaisis, bet šie Tirzmalietes vārdi palikuši. Tas ir viens no vispazīstamākajiem dzejdarbiem, viena no vispopulārākajām dziesmām, ko esam dziedājuši, savā tēvu zemē dzīvodami, un ko latviešu bēglis labprāt dzied arī tagad, svešus ceļus klīzdams. Šis dzejolis daudz deklamēts skolu sarīkojumos, un Cesvaines vidusskolēni to uzlūkoja par savas skolas himnu. Arī Vācijas trimdā iznākušos krājumos M. Kārkliņas Bākā (tautskolām) un Svešumā klīstot (vidusskolām) šis dzejolis uzņemts kā zīmīgākais un labākais Tirzmalietes dzejdarbu paraugs.

Tirzmaliete (īstajā vārdā Minna Dzelzkalne) nav tikai šī dzejoļa autore vien. Viņa uzrakstījusi vēl daudz citu, kas iznākuši viņas dzejdarbu krājumā. Vairāki no tiem dziedami, piemēroti sevišķi ģimenes dienu sarīkojumiem un uzņemti mācītāja A. Skrodeļa sastādītajā plašajā rakstu krājumā Mana mīļā māmuliņa. Otrs vairāk pazīstams Tirzmalietes dzejolis Klaidonis (Tur, pa ceļu nabags klaidons staigā, ļaužu nicināts) kādreiz iespiests Austrumā.

Šovasar paiet 75 g. no Tirzmalietes dzimumdienas. Rakstnieces pseudonīms vien jau norāda, kur meklējama viņas dzimšanas un dzīves vieta. Tas ir Tirzas pagasts ar Tirzas upi Vidzemē. Tirzmaliete dzimusi 1876. g. 28. jūnijā Tirzas pagasta skolā, kur viņas tēvs Andrievs Dzelzkalns bija skolotājs. Esmu redzējis šī sirmā tautas darbinieka ģīmetni, kā arī lasījis par grūtajiem dzīves un darba apstākļiem tanīs laikos, kad darbojās Vidzemes pirmās tautskolas. Par lielo mīlestību un rūpību, ko šis godīgais skolas darbinieks ieguldīja latvju bērnu un jaunatnes audzināšanas darbā, visvairāk rakstījusi pati Tirzmaliete savā grāmatā Meitenes stāsts. Dzīves apstākļi Dzelzkalniem bijuši tik šauri, ka Tirzmalietes vecāki nav spējuši sūtīt savu meitu augstākās skolās. Jau draudzes skolā ejot, bijušas dienas, kad mātei trūcis maizes, ko līdzi dot; maizes vietā viņa tad iedevusi kāli, ko meitene grauzusi slepus, lai citi bērni neredzētu. Savu izglītību Tirzmaliete papildinājusi pašmācības ceļā, kādu staigājuši daudz latviešu jaunekļu un jaunavu, kam trūkums stāvēja kūmās.

Tādēļ arī Tirzmalietes darbos redzam jaunatni, kas, ar trūkumu cīn[…]damās, censās kāpt izglītības kaln[…]. Viens no pirmajiem šāda satura st[…]stiem ir Bez saulītes, kur Annai D[…]parei — lielai lauku meitai jau p[…]cību gados — sirdī iedegusies vē[…]šanās iet skolā, lai spētu atšķirt, k[…] patiesība un kur meli. Tālāk se[…] Janka, kas alkst kļūt par skolotā[…] un, dienā sausu maizi un siļķi […]dams, pāri pusnaktīm mācās sa[…] jumtistabiņā, kamēr plaušas pagala[…]. Līdzīgi ir stāsti Pa šauro teku, k[…] jauneklis Kaspars, ar trūkumu c[…]damies, kļūst par ārstu; Ar darbu […] sparu, kur kāds cits izglītojas […] architektu un ceļ dzimtenes ba[…] dievnamus, utt.

Tirzmalietes atzinēju un viņas r[…]stu izdevēju vidū pirmais nāk p[…] bibliografs Jānis Misiņš — arī […]malietis, kas pats uzsāka savas […]matnieka gaitas Tirzā un izdeva T[…]malietes Kas tur aiz zvaigznēm, arī vēl citus īsus Tirzmalietes […]stiņus. Rīgas latviešu biedrības d[…]gu grāmatu nodaļas apgādā izn[…] stāstu krājums, kur pirmais bija C[…] darbu un sparu, K. Brēķis izd[…] Tirzmalietes kopotos rakstus, un[…] nemaldos, J. Rozes izdevumā pa[…]jās Meitenes stāsts.

No žurnāliem, kur visvairāk T[…]malietes rakstu ievietots, jāmin […]trums, sevišķi Andrieva Niedras […]kā. Šai sakarā Andrejs Upītis […]reiz melsa, ka Austrumu pieraksti[…] galveno tiesu Andrievs Niedra […] viņa sieva, ar to domādams Tir[…]lieti. Bet tā nu bija tīša vai ne[…] aplamība, jo Tirzmaliete dzīvoja […] visam citur un palika neprecēju[…] visu savu mūžu. Jāatzīmē, ka […]drejs Upītis pret Tirzmalieti bija […]ni nelabvēlīgs. Kādā no saviem […]stiem viņš apzīmēja to par ļoti […]dulīgu. Bez stāstiem un dzej[…] Tirzmaliete uzrakstījusi arī […] lugu. Bez tam sieviešu žurnālos […] ievietotas dažas viņas apceres. […]maliete man palikusi mīļā atmiņ[…] kā līdzstrādniece pretalkohola […]stībā.

Kad spēkā nāca Krievijas […] pensijas likums skolotājiem, Tir[…]lietes tēvs sāka saņemt pensiju, vērojot viņa ilgos izglītības […] nokalpotos gadus, pensija bija […] sirmais skolotājs pārgāja uz […]ciemu, kur nopirka sev mājiņu […] pēdējo dienu aizvadīšanai. T[…] dzīvoja arī Tirzmaliete, kopdama lielo saimniecību, mācīdama […] ciema bērniem klavieŗu spēli u[…] ļaudama rūsēt rakstnieces ep[…]. Un še arī viņa, no sirds izdziedā[…] par tēvu zemi un tās druvām […] līdumā, par zaļo egleinīti, balto […] taliņu, par tēvu un mātes staig[…]tekām, aizvēra savas skumjās ac[…] nu jau vairākus gadus atdusas […] zemes priedulāja pakrēslā.

J. Sviesl[…]

Tinteskokona attīstība

F. KARINTIJA FEĻETONS

Tu gribētu zināt, kas ir rakstnieks? Kā lai es tev to pasaku, Karlīn? Tas ir cilvēks, kas vienmēr raksta. Viņam priekšā ir guba papīra, un no viņa nāk laukā tieva zila līnija. Šī līnija pieķeras papīram, un uz tā tad rodas dīvains izraibinājums. Zini, gluži kā tavi zīmējumi, tikai zināmā kārtībā, viens zem otra. To sauc rindu.

Kā visu to tev lai izskaidroju... Tas ir gluži kā ar zīda tārpiņiem, ko tu audzē. Tu zini, kad tie kazeņu lapu ir sagrauzušies gana, viņi pārstāj šo graušanu un sāk laist no galvām laukā garu, garu zīda pavedienu. Un to viņi tīsta ap sevi. Viņi tin un tin un vij un mezglo un būvē sev apkārt zīda namu un iekūņojas tajā. Daudzās kazeņu lapas viņu galvās ir pārvērtušās par zīda šķidinājumu, un no šī šķidruma iznāk zīda pavediens.

Gluži tāpat ar rakstnieku kāpuriem. Rakstnieks jaunībā grauž lapas, visvisādas lapas, ko citi aprakstījuši... grāmatu lapas. Šīs neskaitāmās lasītās lapas rakstnieka galvā pārvēršas tintē. Un kādu dienu, kad rakstnieka galva ir pilna tintes, viņš aprimstas grauzt un sāk laist ārā tintes pavedienu, lai varētu iekūņoties un kļūt par taureni.

Tu jautā, kā viņš to dara? Nu tā — no rakstnieka galvas iet vads, teiksim — caurule, caur roku uz pirkstiem un nobeidzas ar smailu lietu, ko mēs saucam par spalvu, un no šīs spalvas plūst laukā tinte. Bet tas dīvainākais šai lietā, Karlīn, ir tas, ka i[…] alga, kādas lapas rakstnieks […]ēdis, vienmēr tās pārvēršas […] Viņš laiž tad tintes pavedie[…] galvas uz papīra, pie kam vi[…] pavediena gals ir piesiets kāda[…]nam zaram, ko sauc par izdevēj[…].

Sākuma pavediens ir trekns u[…]cīgs, un papīrs tiek pāraustš a[…]nišķi vienmērīgiem tintes pa[…]niem. Katrs priecājas, cik t[…]liski. Arī rakstniekam pašam p[…] kaut arī viņš zina, ka tintes […] paliek mazāk un mazāk. Tač[…]dzēdams daudzos pavedienus, k[…] izlaisti, viņš priecājas, ka drīz […] iekūņoties un netraucēts gulēt […] tapt par košu taureni.

Bet nekad tas tā nenotiek. […]bāk tu pati zini, ka zīda tārpi[…] audzē, lai dabūtu taureņus, b[…] lai iegūtu zīdu. Tādēļ tu gatav[…]konus met verdošā ūdenī; kāpu[…] beidzas un zīds tiek notīts. […] auž lieliskas zeķes, kamēr […] pašu izmet atkritumos.

Gluži tāpat, Karlīn, rīkojas […] tinteskokonu. Tikko tinte rak[…] galvā izsīkusi, to met karstā […] virā. Rakstnieks izveļas no […] tintes čaulas, no daudzumdaud[…] pavedieniem. Un no rindām, […] rakstniekkopis jeb izdevējs tai[…] zeķes savai sievai.

Ir zināmi rakstnieki, kas pa[…] izbrīnējušies un jautā, kā gan […] spējams. Par tiem tad jaunie […] saka: „Jā, jā, tas vecais tur […] rakstījies, nabags."

Tulkojis A. [...]

SPORTS

Jauns trimdas rekords veseŗa mešanā

Latviešu vieglatlētu saimi nule iepriecinājis enerģiskais Gunārs V a i s o v s k i s, kas veseŗa mešanā krietni uzlabojis savu pag. gadā reālizēto trimdas rekordu 46,90 m. Angļu sacīkstēs Donkasterā viņš metis veseri 48,21 m (158 pēdas un 4 collas). Līdz ar to Vaisovskis ievērojami pietuvojies latviešu līdz šim labākajam sasniegumam — B. Seilgas 49,17 m veikumam. Cerēsim, ka drīz sagaidīsim ziņas, kad Vaisovska mestais veseris lidojumu beigs aiz 50 m līnijas.

Sūtnis K. Zariņš izsaka pateicību sportistiem

2. latviešu sporta darbinieku kongress, kas Dziesmu dienu laikā 30. jūlijā notika Londonā, bija pulcinājis 14 pārstāvju — Anglijas un Francijas latviešu sporta darbinieku. Pretēji iepriekšējam gadam, šoreiz neviena delegāta nebija no Vācijas. Rakstiski mandātus un darbības pārskatus bija atsūtījuši Zviedrijas, ASV, Kanadas, Austrālijas un Vācijas sporta dzīves vadītāji.

Kongresa dalībniekus uzrunāja Latvijas sūtnis Lielbritānijā Kārlis Zariņš, atzīstot, ka trimdas sporta dzīvei ir ļoti liela nozīme. Tā sastāv ne vien disciplīnu un stāju, bet gan līdz arī saglabāt latvisko garu un tiešu. Uzrunas beigās sūtnis izteica pateicību latviešu sportistiem par Latvijas vārda popularizēšanu, kas sporta laukumā iespējams īsā iespaidīgā veidā. Kongresa dalībniekus apsveica un sekmes novēlēja arī LCK priekšsēdis prāv. V. Jaunzems un LNPL kultūras daļas vadītājs A. Jērums. Rakstiski kongresu bija apsveikuši latviešu trimdas laikraksti, sporta avīznieki, sporta darbinieki un sportisti no dažādām emigrācijas zemēm. Bija iesūtīti arī daudzi ierosinājumi, kuŗus pārrunāja kongresa gaitā.

Par sanāksmes prezidija priekšsēdi ievēlēja V. Baumani, bet par locekļiem — A. Mauriņu, R. Bulli un A. Zaķi. Revīzijas komisijā ievēlēja J. Zebeliņu, V. Cukuru un A. Caberu.

Dalībnieki pārrunāja apsprieda daudzus svarīgus jautājumus, kas saistās ar latviešu sporta dzīvi trimdā. Latviešu sporta dzīves koordinēšanai kongress pieņēma lēmumu par Latvijas rekordu un trimdas labāko sasniegumu sarakstu sastādīšanu, par korespondences sacīkšu organizēšanu vieglatlētikā, šachā un jaunatnei, kā arī par sporta disciplīnu stāvokļa izstrādāšanu. Kongress arī pieņēma LSST līdz šim iesūtītos Latvijas rekorda pārspējumus un trimdas labākos sasniegumus, kas atbilda noteikumiem.

Turpinot organizēt globālu latviešu sporta dzīves vadību trimdā, kongresa dalībnieki izvēlēja LSPT (Latviešu sporta pārvalde trimdā) statūtu komisiju, kuŗā ievēlēja V. Baumani, M. Kalvi un A. Mauriņu — trīs pazīstamus sporta darbiniekus, kuri lielā vairākās laiku savu ilggadīgo pieredzi. Pārrunājot LSST (Latviešu sporta sekretariāts trimdā, pašreiz mūsu augstākais sporta organs, radīts pērnā gada kongresā Londonā) sēdekļa jautājumu, nolēma to, kā arī vienu gadu atstāt Londonā. Par LSST sekretāru ievēlēja līdzšinējo — Anti Mauriņu, bet par palīgiem Mārtiņu Kalvi un Arvīdu Zaķi. Zm.

MAZGADĪGAIS ZIRGS

Kovbojs iejāj krogā un, izvilcis pistoli, sāk šaut pa dzīmu glāzēm. Visi nāves izbailēs sēž, vienīgi šerifs paliek, kaut arī pelītes šāvēju kā neaprēķināmi bīstamu. „Hallo!" saka šerifs. „Hallo!" atbild kovbojs un nošauj pienācējam no galvas cepuri. „Cik vecs ir tavs zirgs?" — „Nupat kā palika četri." „Vai tad tu nezini, ka mazgadīgiem tādā ziņā ir aizliegta?" stingri jautā šerifs. „Nē," atbild kovbojs un izjāj no krodziņa, kad man ātrāk neviens nekā nebūs."

Basketbols Anglijā uz pareizā ceļa

Londonas Dziesmu dienu laikā notiekošajās basketbola sacensībās, kuŗās labākās Anglijas latviešu vienības tikās ar franču CEP Lorient un amerikāņu lidotājiem, bija laba izdevība vērtēt jauno basketbolistu spējas un nākotnes izredzes. Līdz šim varējām tikai presē lasīt par Anglijas latviešu basketbolistu sacensībām, tā gūstot, varbūt, visai maldīgu priekšstatu. Nu nācās pārliecināties, ka viņi spēj vairāk nekā dažās citās latviešu emigrācijas zemēs domā. Tādēļ jāizsaka pateicība Dziesmu dienu rīcības komitejai, kas nežēloja materiāla atbalsta, lai Anglijas latviešu sporta pārvalde pirmo reizi varētu sarīkot starptautiskas basketbola sacensības.

Protams, galveno interesi radīja CEP sacensība ar DVF Londona. Vanagu spēlētāji Sproģis, Pūris, Šmits, Jakobsons un Skujiņš nodemonstrēja tiešām jauku spēles veidu. Priecāties nācās arī par otras Londonas vienības — LLSK spēlētājiem, kas, kluba priekšnieka R. Kadiķa atbalstīti, izveidojuši respektējamu piecnieku. Ja konstatējam, ka DVF vienībā lieliski basketbolisti aug Sproģa, Šmita un Pūŗa personā, tad par LLSK domājām, ka vienības spēks mīt vienīgi Kadiķa, Riekstiņa un Rušenieka sniegumā. Tādēļ bija liels pārsteigums vērot Bergvalda un Bultes spējas. Šie fiziski spēcīgie puiši spējīgi vēl tālākam progresam.

Katrā ziņā jāatzīst, ka Anglijas latviešu basketbols atrodas uz pareizā ceļa. Blakus rūdītajiem spēlētājiem aug un veidojas jauni talanti, kas daļēji jau tagad saista uzmanību, tā ka nav jābažījas par šī skaistā sporta veida nākotni. Novērtējot Latviešu sporta pārvaldes Anglijā paveikto darbu basketbola sporta propagandēšanā, vislabāk visu rakstu-ro Anglijas basketbola savienības ģenerālsekretāra Brauninga vārdi: „Jūs, latvieši, esat tiešām apbrīnojami ar savu rosību. To, ko nespēja plašā Anglijas basketbola savienība, to paveicāt jūs, trimdā esošie. Lai jums par to angļu basketbolistu pateicība!"

CEP Lorient Anglijas latviešu basketbolistus ielūdza uz viesu spēlēm Francijā, kas paredzams, notiks septembrī. V. B.

Francijas basketbola meistarvienība CEP Lorient (tumšos krekios) un DVF (Londona) spēlētāji draudzīgā pulciņā pēc spraigās sacensības. Priekšā 2. no labās puses — Francijas latviešu sporta vadītājs un treneris V. Baumanis, 2. rindā pašā kreisā malā — Anglijas latviešu sporta vadītājs A. Mauriņš, priekšā vidū Lūsers (Nr. 10), bet 2. rindā 4. no labās — Zebeliņš (Nr. 8). A. Beķers uzņēmums

---

Mūsu mīļais tēvs, Tālavijas dibinātājs,

profesors architekts

Augusts Malvess

dzim. 1878. g. 21. okt., miris 1951. g. 8. maijā, apbedīts Rīgas Lielajos kapos.

Novēlām saldu dusu dzimtenes smiltīs

TĀLAVIJAS SAIME

Bijušais karavīrs

ADOLFS KOPMANIS

pēc grūtām ciešanām aizgāja mūžībā 1951. g. 23. jūn. Dzimis 1923. g. 24. nov. Nītaurē. Apbedīts 28. jūnijā Tibingenā, Vācijā.

Dziļās skumjās

Matilde Paunis

Tautieši Vācijā un ārzemēs,

izlietojiet gadījumu un iegādājieties LCK apgādā LATVIJA lētas

latviešu mūzikas notis

Rakstiet tieši apgādam. Notis jums izsūtīs pa pastu ar norādīju-mu, kam izdarāma samaksa.

	DM
ĀDOLFS ĀBELE:	
Aizvestais	0.50
Atmiņu dārzs	0.50
Bērna lūgšana	0.50
Dzimtenei	0.50
Lāsos	0.50
P. BARISONS:	
Latvija	0.50
JĀNIS CIRULIS:	
Līgo	0.35
Seši bandinieki	0.35
Dziesmu avots, īss mūzikas elementārteorijas un solfedžio kurss	1.—
Dziesmu pūrs	2.50
E. DĀRZIŅŠ:	
Valse Melancolique	0.50
E. DĀRZIŅŠ: Rezignācija	
A. JURJĀNS: Trimdā	4.50
Lūgšana	
J. GRAUBIŅŠ:	
Alutiņš, bāleliņš	0.50
ALBERTS JĒRUMS:	
Miniatūra	0.75
Pa putna ceļu	0.50
Vieglas rokas	0.75
V. LINDE:	
Ardievas (vīru korim)	0.50
Golgātas krusts	0.50
Kalna avots (jauktam korim)	0.50
Kapsēta naktī	0.50

	DM
JĀNIS MEDIŅŠ:	
Bij' toreiz nakts	0.50
Daina Nr. 15 (vijoļu solo)	0.75
Debesīm pretim	0.75
Pasaciņa	0.50
Tēvzeme	1.—
DIEVS, SVĒTĪ LATVIJU! K. Baumaņa (klav. un dzied.)	0.50
TEV MŪŽAM DZĪVOT, LATVIJA J. Mediņa (klav. un dzied.)	
JĀNIS NORVILIS:	
Mana dzimtene	0.75
HELMERS PAVASARS:	
Pusnakts sirds	0.75
Sirds un saule	0.75
J. VĪTOLS:	
Gājēja dziesma naktī	0.50
Trimdā	
Tumša nakte, zaļa zāle	0.50
32 dziesmas jauktam, sieviešu un vīru korim	0.50
14 dziesmas jauktam, sieviešu un vīru korim	0.75
Kora dziesmas Eslingenas dziesmu svētkiem	0.50
Skolēnu kora 60 dziesmas	5.—

LCK APGĀDS LATVIJA

Latviešu izdevēji!

No katras jauniznākušas grāmatas lūdzam nosūtīt vienu brīveksemplāru Minsteres universitātei, kur atvērs speciālu nodaļu latviešu literātūrai, mākslai un kultūrai. Minētās grāmatas būs ne tikai labs līdzeklis cittautiešu studijām par Latviju, bet reizē arī archīvs. Sūtījumi adresējami Prof. Dr. D Gerhardt, Schlaunstr. 7, Münster i. Westf., vai tieši Latviešu Centrālai Komitejai.

(370) Latviešu Centrālā Komiteja

Visu novadu

tautas tērpu jostas, Abrenes brunču apaudus, kā arī visu novadu sagšu apaudus auž

HELGA KIVICKA

Ārpus Anglijas dzīv. tautiešiem naudas sūtījumi viegli kārtojami

Tuv. ziņas: 65, Beamsley Rd., Frizinghall Bradford, Gr. Britain. (348)

Jaunākās grāmatas

A. DZIĻUMA romāns

VĒJA KANEPE

broš. DM 8.50; ies. DM 11.—

J. JANŠEVSKA romāns

MEŽVIDUS ĻAUDIS I

broš. DM 8.—; ies. DM 10.—

Z. UNDSETES romāns

KRISTĪNA LAVRĀNA MEITA

broš. I DM 8.— II DM 10.— III DM 10.—
ies. I DM 10.— II DM 12.— III DM 12.—

Krājumā arī daudzas citas jaunākās grāmatas.

O. DIĶA grāmatnīca,
(24a) Lübeck,
Meesen-Kaserne, Block 8.

(387)

FREGATA TRAVEL LTD.,

122, Wardour Street, London W. 1

BALTIC SECTION.

Ātri nokārto

VISAS CEĻOJUMA FORMALITĀTES

līdz vīzas līdz biļetei — uz visām pasaules malām par biļetes cenu (bez speciālas piemaksas).

Biļešu cena emigrantiem uz Kanadu — sā-kot no £ 48.10—; uz Savienotām valstīm — sākot no £ 50.—.

Ceļojumu biroja starpniecību var izmantot! arī Zviedrijas emigranti uz Kanadu. (174)

LATVIJAS PĀRSTĀVJI, ABONĒŠANAS UN SLUDINĀJUMU MAKSA ārzemēs

Abonēšanas maksa minēta par eksemplāru mēnesī, bet sludinājumu maksa par viensliejīgas nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu, par vienreizīgu 10 iespiedumr. un par vienreizīgu 5 iespiedumr. sludinājumu.

ANGLIJĀ: galvenais pārstāvis un Anglijas abonentu kartotēkas vadītājs A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N. 16.
E. Birdans, 10, Winchester Rd., London N. W. 3.
A b o n e m. £ —/5/—; s l u d. —/1/1; —/6/3; —/3/9.

ARGENTINĀ: Asociacion Letona en Argentina, Buenos Aires, Boedo 737.

ASV: galvenais pārstāvis A. Ābeliņš, 187-16, Ilion Ave., St. Albans, L.J., N.Y.
A. Blīmanis, 207, Channing Str., N. E. Washington, D. C.
M. Bluķis, c/o Mr. Knoepfle, 624, Boehlke Str., Saginaw, Mich.
Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, N. W. Waverly, Iowa.
P. Dubovi..s, Quaker Lane, Hyde Park, New York.
A. Eglītis, 2123 24th Ave S. Minneapolis, Minn.
P. E. Irbe, 501, Brightwater Court Brooklyn, 35, N. Y.
J. Kājiņš, 600, Tremont Str., Boston, Mass
R. Krūkliītis, Latviešu grāmatnīca, 1201, E Grand River Ave, East-Lansing, Mich.
Rūd. Krafts, Zion Lutheran Church, Dalton, Minn.
A. Ozoliņa, 1635, N. Orchard Str., Chicago, Ill
V. Puriņš, 1043, Baldwin S. E., Grand Rapids, Mich
J. Runiķis, 6226, 20th Ave N. E., Seattle 5, Wash
J. Sobolevskis, 3120 „O" Str., Lincoln, Nebrasca
T. Tērauds, c/o Mr. H. Hamilton 7151, Enclid Rd., Cincinnati 27, Ohio.
J. Upesleja, 5322, W. Wisconsin Ave, Milwaukee 13, Wis.
A b o n e m. $ 1.—, pa gaisa pastu 2.—; s l u d. 0.19; 1.04; 0.62.

AUSTRĀLIJĀ: galvenais pārstāvis un Austrālijas redakcijas un abonentu kartotēkas vadītājs A. Smits, 18, Linden Avenue, Wendauree, Ballarat Vic
A. Strazdiņš, 45, Clara St., South Yarra, Vic
E. Liepiņš, 6, Boorea St., Lidcombe, Sydney, N. S. W
Latviešu vienības draudze (māc. J. Lūsis, 66, Woodburn Rd., Lidcombe, N. S. W.).
A. Priedītis, 32, St. Mary Str., Camperdown (Sydney), N. S. W.
O. Strauts, P. O. Box 1560, G. P. O Adelaide, S. A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff. Bl. B, Bathurst, N. S. W.
L. Kukura, 24, Grenfell Str., Kent Town, S. A.
E. Meija, Box G. 440, G. P. O. Perth, W. A.
A. Zariņš, Hoding Camp Greta, N.S.W
Dž. Baudziņš, Accomm. Centre Holding, via Northam, W. A.
Vilis Eglīte, Migrant Holding Centre C. J. C. Somers, Vic.
V. Buks, McIlwraith Str., Everton Park, Brisbane, Q
G. Steinbergs, 371, Clarendon St., South Melbourne, S. C., 5.
J. Strautiņš, 12, Seventh Ave, Alberton, S. A.
A b o n e m. £ —/6/—, pa gaisa pastu £ —/18/—; s l u d. —/1/4, —/7/3, —/4/5.

BEĻĢIJĀ: galvenais pārstāvis un Beļģijas abonentu kartotēkas vadītājs J. Pīpiņš, Boîte Postale CHATELINEAU.
Latv. Sark. K. Beļģijā, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.
A b o n e m. B. fr. 30; s l u d. 7; 36; 22.

BRAZILIJĀ: pārstāvis un Brazilijas abonentu kartotēkas vadītājs Ž. Leimanis, Sao-José dos Campos, L. C. B., Est. de Sao-Paulo.
A b o n e m. $ 1.—; s l u d. 0.19; 1.04; 0.62.

DĀNIJĀ: A. Uplte, Praga Boulevard 71, Kobenhavn.
V. Briedis, Postbox 212, Kobenhavn V.
A b o n e m. D. kr. 4.50; s l u d. 0.94; 5.20; 3.12.

DIENVIDAFRIKĀ: E. Dancigers, „Happy Acres", off Gordon Rd., Somerset West, C. P., South Africa.
A b o n e m. $ 1.—; s l u d. 0.19; 1.04; 0.62.

FRANCIJĀ: E. Baumane, 56, rue Mchel Foch, Lorient.
K. Birzniece, 31, rue de Seine, Paris 6-eme.
A b o n e m. Fr. fr. 250; s l u d. 48; 270; 162.

HOLANDĒ: A. B. Pariss, Herschelstraat 50, den Haag.
A b o n e m. H. fl. 2.50; s l u d. 0,56; 3.10; 1.86.

JAUNZĒLANDĒ: Vl. Auziņš, 43, Averill Street, Shirley, Christchurch
A b o n e m. £ —/6/—, pa gaisa pastu pasūtinot pie mūsu galvenā pārstāvja Austrālijā A. Smita £ —/18/—; s l u d. —/1/4; —/7/3; —/4/5

KANADĀ: I. Batraks, P. O. Box 1005, Sta C, Toronto 3, Ont.
Brīvā Balss, Canadian Latvian Newspaper, 1534, King Str., W. Toronto, Ont.
H. Drupals, 10155, Waverley Str., Montreal, P. Q.
A. Kalniņš 71, Indian Grove, Toronto, Ont
Artūrs Ķīvītis, Hurdman's Bridge, Box 164, Ottawa, Ont
V. Ziediņš, Latviešu grāmatn., 92, Morse Str., Toronto 8, Ont
A b o n e m. $ 1.—; pa gaisa pastu 2.—; s l u d. 0.19; 1.04; 0.62.

NORVĒĢIJĀ: H. Dzelzkalns, Tennisveien 2, Slemdal, Oslo.
A b o n e m. N. kr. 4.50; s l u d. 1.03; 5.75; 3.45.

SPĀNIJĀ: Dž. Rimkeils, Gran via 15, Bilbao
A b o n e m. $ 1.—; s l u d. 0.19; 1.04; 0.62.

VENECUĒLĀ: J. Henkuzens, Urb. Michelena „S" Nr. 14, Valencia.
A b o n e m. $ 1.—; s l u d. 0.19; 1.04; 0.62.

ZVIEDRIJĀ: Latvju Vārds, Postgiro 156582, Prenumerationkonto för Latvija, Box 15079, Stockholm 15.
A b o n e m. Zv. kr. 4.50; s l u d. 0.85; 4.70; 2.80.

LCK apgāds LATVIJA

Mākslinieki, DAIĻAMATNIEKI, ROKDARBNIECES!

P ē r k u dažādus koka, ādas, keramikas un metalipjastikas izstrādājumus, arī rokdarbus, lelles, gredzenus, saktas un citu.

Rakstiet man nekavējoties, ko gatavojiet vai arī, ko Jūs varētu gatavot.

Lūdzu pieteikties arī personas, kuŗas varētu organizēt attiecīgas kopas vai pārstāvēt savā nometnē vai apkārtnē personas, kuŗas ražotu attiecīgus priekšmetus.

Jūsu nākotnes labā nepalaižiet šo izdevību garām.

Rakstiet gaisa pasta vēstules uz šādu adresi:

A. TERIŅŠ,
1948, 2 nd Avenue,
New York 29, N. Y., U. S. A.

(339)

Kam būtu kas zināms par

Latv. armijas ģenerāļa

ROZENŠTEINA

pēdējām gaitām un viņa kundzes Ellijas, dzim. Verhan, tagadējo dzīves vietu, lūdzu paziņot man uz adresi: Olga Kade, (17b) Neuenweg, Schule, Schwarzwald-Baden. (385)

Lūdzam ziņas

par ANNU STRĀDERU no Tukuma, dzim. 1893. gadā 8. dec., un RITU STRĀDERU, pēdējā dzīves vieta Grenču pag. Zemzaros. Laipni lūdzam rakstīt Elvīrai B e ķ e r e i, Mount Hall, Gt. Horkesley, Nr. Colchester, Essex, England vai Teodoram S t r ā d e r a m, c/o S. E. and D. E. Patterson, „Hope Royal", Goolma, N. S. W., Australia. (384)

FREGATA (Merchants) LTD.,

BALTIC SECTION,

122, Wardour Street, London W. 1,

piedāvā Anglijā dzīvojošiem

žāvētu cūkas speķi		1 mārc. 4/3
sālītu cūkas speķi		1 mārc. 3/9
cīsiņus mūsu gaumē		1½ mārc 6/6
skāb. gurķus	2 mārc. 2/6;	20 mārc. 15/—
skāb. kāpostus	2 mārc 2/—;	56 mārc. 38/6

ar piesūtīšanu.

Uz Vāciju izdevīgi sūtīt kafiju, balvu, tekstilijas u. c.

Pieprasiet tuv. noteikumus (192)

Vēlos uzņemt savā aprūpē latvieti

ar vienu mazgadīgu bērnu, kas vēlētos no Vācijas izceļot uz A n g l i j u. Galvenais — veselība. Vēstules ar pilnu vārdu, īsu dzīves aprakstu, datiem par dzimšanu, ģimenes stāvokli u. c. (arī ģimetne vēlama) adresēt: Mr. Jansons, Fields Farm, Heptonstall, Nr. Hebden Bridge, Yorks., Great Britain. (364)

G. STEINBERGS

APGĀDS UN GRĀMATNĪCA

Importa un eksporta firma

371, Clarendon St., Sth. Melbourne, Australia

T ā l r u n i s: MX 5970, (privāti) Win. 7260

P i e d ā v ā ļ o t i p l a š ā i z v ē l ē:

- latviešu grāmatas,
- laikrakstus, žurnālus,
- vācu periodiskus izdevumus,
- grāmatas us pasūtinājumu,
- etnogrāfiskas un modernas rotas zeltā un sudrabā,
- izstrādājumus kokā un ādā,
- dāvanu sainīšus Eiropai uc. valstīm,
- dažādu darbu pavairošanu,
- preču un ražojumu apmaiņu dažādu valstu un kontinentu starpā u. t. t.

(342)

LATVIJA

Nr. 60 (504) 1951. g. 18. augustā

Neizlietotos manuskriptus azglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā labot. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 3.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3.— mēn., uz ārzemēm DM 4.50 mēn., atsevišķa numura cena DM 0.85; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.60 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 9.50.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0.90 par v... nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. piedāvājumo meklēšanai DM 5.—; vienreiz 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas V ā c i j ā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāde tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ā r z e m ē s un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS L A T V I J A
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager.
US-Zone. Germany.

Spāņu diktators . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

smago automašīnu, smago un viegio tanku, smagās artilerijas, zenītlielgabalu, radara, signālierīču un visu tipu moderno lidmašīnu.

„Viss mūsu apbruņojums ir 1938. un 1939. g. ražojums," rezignēti noteica kāds spāņu ārlietu ministrijas ierēdnis. „Tas ir pagalam nemoderns un nolietots." — „Un tas ir viscaur defektīvs," viņam piebalsoja kāds ārzemju militārais atašejs.

Otrā kārtā Franko pieprasa par savu sadarbību ar rietumiem miljoniem dolaru lielu saimniecisku palīdzību Maršala plāna ietvaros. — Pirms divi gadiem Andress Moreno, Franko speciālais finanču emisārs, paziņoja (gan gluži veltīl) Eksporta-importa bankai, ka Spānijai, lai tā varētu tikt saimnieciski uz kājām, esot vajadzīgs 1.275.900.000 dolaru. Pati Vašingtona, turpretim, domā par apm. 150 milj. dolaru aizdevumu sākumam.

„Vai vispār var runāt par aizsardzību, ja ar saimniecību iet pagrūti?" — tā šinīs dienās Madridē ievaicājās kāds augsts spāņu financists. „Mums ir nepieciešami traktori, mākslīgie mēsli, elektriskie piederumi, mašīnas, kokvilna, kvieši."

Viens no svarīgākiem noteikumiem, ar kādu Franko grib saistīt savu līdzdalību rietumu aizsardzībā, ir tas, ka viņa armijai jāpaliek uz vietas Spānijā, vismaz pagaidām.

Nesen 9 amerikāņu senātori apmeklēja spāņu diktatoru. Braucot uz viņa vasaras pili, viņi netālu no tās ieraudzījuši lielā skaitā koncentrētu zuavu, senegāļu, moru un cita koloniālā karaspēka. Sarunā diktators dižojies, ka kaŗa gadījumā no Krievijas viņš varētu mobilizēt 2 milj. vīru.

„Bet cik daudz no šiem divi miljoniem, jūs, seņor Franko, varētu norīkot ārpus Spānijas Rietumeiropas aizsardzībai?" jautāja senātors Džilets. Franko, viņa aizsardzības ministrs un tulks sabāža galvas kopā un kādu laiku sačukstējās. Pēc tam tulks paziņoja: „Atbilde uz šiem jautājumiem, senātor, ir atkarīga no specifiskiem noteikumiem un apstākļiem, kā varētu vēlāk rasties."

Džilets tomēr neatlaidās: „Vai jūs būtu ar mieru norīkot vienu kareivi Rietumeiropas aizsardzībai?" viņš precizēja. Franko atkal apspriedās, un tulks pēc tam paziņoja: „Uz šo jautājumu ģenerālisims jau atbildējis."

Bet kādēļ gan Sav. valstis šādos apstākļos vispār ligst ar tai tik nesimpatisko spāņu diktatoru? — Uz to pasaules prese devusi tikai pavisam nepilnīgu atbildi. Bet mums toties jo svarīgāk ir skatīties patiesībai acīs; esam taču piedzīvojuši, ka nekas mums nav tik ļoti kaitējis, kā visādas puspatiesības un nepatiesības.

Anglijā sociālistu partijas kreisais spārns bremzē apbruņošanos, un Etlija valdība jau grib novilcināt agrāk nospraustā aizsardzības plāna izpildīšanu. Francijā iekšējais stāvoklis ir ļoti nedrošs. Kaŗa gadījumā komūnistu sabotieri paralizētu kaŗa rūpniecību un transportu. Pēdējā laikā Sav. valstīs aizvien biežāk paceļas bažīgais jautājums, vai var paļauties uz Franciju briesmu brīdī. Atlantijas 12 nāciju armiju organizēšana noris daudz lēnāk nekā bija cerēts. Skaistu plānu gan ir daudz, bet to reālizēšana visur uzduras uz grūtībām. Eizenhauers nevar pietiekami ātri dabūt vajadzīgos lidlaukus, ieroču piegāde klibo, dzīvā spēka mobilizēšana kavējas.

Visi šie un vēl daži citi apstākļi pamudināja amerikāņu stratēģus mazliet revidēt viedokli, ka Sav. valstīm visi pūliņi katrā ziņā jākoncentrē Francijā, Beļģijā un Holandē. Pentagona plānotājiem rodas dzīvāka interese arī par Vidusjūras telpu, jo krievu imperijas „mīkstā pavēdere" vieviegļāk sasniedzama, izmantojot Vidusjūru. Bet Spānija pārvalda ieeju šinī jūrā un savieno Eiropu ar Afriku. Un tieši Ziemeļafrikā amerikāņiem drīz būs septiņas lieliskas gaisa bazes, no kurām pāris stundu laikā būs sasniedzama Ukraina un Kaukazs.

Bet kādēļ gan Vašingtonas nodoms iesaistīt Spāniju Rietumeiropas aizsardzībā, sacēlis kājās Franciju un Angliju? Ne jau antipatija pret Franko diktātorisko režīmu te ir izšķirīgais moments. Simpatijām vai antipatijām nav vietas lielajā politikā, un nav šaubu, ka Francija un Anglija būtu gatavas ligt pat ar pašu velnu, ja vien tas pasargātu rietumus no Krema uzmācības.

Etlija kabinets laikam kristu partijas iekšējo strīdu dēļ, ja valdība parakstītu līgumu ar Franko. Franci savukārt baidās, ka Maskava varētu iztulkot ASV-Spānijas militāro paktu tā, kā tas ir arī īstenībā, proti — ASV nopietni apsver atkāpšanos aiz Pirenejiem padomju uzbrukuma gadījumā. Tādas pat bažas, droši vien, ir arī angliem.

Bet Anglijai un Francijai ir vēl kāds cits dibināts iemesls nostāties opozicijā, ko atjautīgi formulēja kāds amerikāņu diplomāts Parizē: „Mums tagad iet tāpat kā divi draugiem, kas ielūgti viesībās, kur uz galda ir divas viskija pudeles. Ja nu ieklīst vēl kāds trešais draugs no ārpilsētas, tad pudeļu saturs jāsadala jau uz trim riklēm, un pirmie divi iegūst katrs par vienu trešdaļu mazāk." Arī bagātajam tēvocim Samam ieroču krājums nav neierobežoti liels.

Meklēdamas sev militārbazes Spānijā, ASV uzsākušas augstu spēli. Nav jādomā, ka pretspēlētājs Kremlī izturēsies pasīvi. Kāda varētu būt viņa atbilde, to šinīs dienās Varšavā pateica Molotovs, izteikdams tiešus draudus pret Tito un Jugoslaviju.

P. R.

NEDĒĻAS POLITIKA ĪSUMĀ

Jaunais smagumpunkts Japānā, Berlīnes bumerangs un koncentrēta valsts vadība Francijā

PAD. SAVIENĪBA:

Pēc nesekmīgām miera propagandas fanfarām, kas ar Šverņika un augstākās padomes prezidija vēstījumu izskanēja tukšumā, Kremlis nācis klajā ar jaunu „pārsteigumu". Kā Šverņika 5 valstu konferences un miera pakta priekšlikumi, tā arī Maskavas gatavība piedalīties Japānas mierlīguma konferencē 4. septembrī Sanfrancisko kalpo vienīgi brīvās pasaules sadarbības jaukšanai. Tā kā Pad. savienība jau iepriekš noraidījusi angļu-amerikāņu izstrādāto mierlīguma projektu, tad Kremļa piedalīšanās nolūks ir kavēt ne vien Japānas mierlīguma parakstīšanu, bet arī citas tai sekojošas rietumu sabiedroto konferences. Ārlietu viceministrs Gromiko, padomju vēstnieki Vašingtonā un Londonā Paņuškins un Zarubins, kas ietilpst Maskavas delegācijā, pazīstami kā profesionāli sarunu stiepēji. Manchester Guardian pārliecināts, ka ar Sanfrancisko sarunu ieilgšanu kavēsies septembra vidū paredzētā angļu, amerikāņu un franču ārlietu ministru konference Vašingtonā par Vācijas piedalīšanos Eiropas aizsardzībā, kā arī Atlantika pakta padomes apspriedes Otavā septembra beigās. Parīzē šo padomju manevru uzskata par jaunu fazi Kremļa „miera ofensīvā", kuŗas nolūks jaukt amerikāņu politiku Pacifikā. Arī Japānas politiskās aprindas nobažījušās par mierlīguma novilcināšanu. Padomju prese un raidītāji, izvairoties no plašiem komentāriem, uzsver, ka mierlīgums ar Japānu bez Pad. savienības, Ķīnas un Ziemeļkorejas parakstiem nevarot stāties spēkā. Ka Japānas nākotnes jautājums ļoti nopietni interesē Kremli, par to liecina padomju gaisa desanta vienību trīskāršošana Sachalinā un jaunu izplētņu lecēju vienību formēšana Mandžurijā, kā arī komūnistu bruņoto spēku Korejā apgādāšana ar jauniem smagiem padomju ieročiem un lidmašīnām.

AUSTRUMVĀCIJA:

Padomju ārējai miera propagandai un iekšējā spēka demonstrācijai inscenētās pasaules jaunatnes spēles Berlīnes austrumu sektorā, kas ar milzīgām masu demonstrācijām beidzas svētdien, 19. augustā, vārda burtiskā nozīmē pārvēršas par bumerangu. Par spīti stingrajām kontrolēm un viltīgi izdomātiem okšķeru paņēmieniem, vairāk nekā pusmiljons jauniešu iepazinušies ar „brīvās pasaules stūrīti", kā paši spēļu dalībnieki nosaukuši Berlīnes sektorus rietumos no Brandenburgas vārtiem. Līdztekus Brīvās Eiropas raidītājam, Cīņas grupai pret necilvēcību un citām brīvās pasaules organizācijām izskaidrošanas darbu spēļu dalībniekos no austrumu bloka valstīm veica krievu pretestības kustības organizācija NTS. Bez vispārējā skrejlapu lietus, īpašas skrejlapas izplatīja „tautas demokratiju" un ārzemju delegāciju mītnēs. Dalībniekiem no Baltijas valstīm, Polijas un Čechoslovakijas Rietumberlīnē bija iekārtotas īpašas pulcēšanās vietas. „Tautas republiku" delegāti pārbaudīti dzimtenē veselu pusgadu, un Berlīnē tie nedrīkstēja ne soli attālināties no savām nacionālajām grupām, ko stingri pārraudzīja. Un tomēr 100.000 vāciešu vidū, kas iepazinās ar dzīves apstākļiem rietumu sektoros, bija arī pa atsevišķam „tautas republiku" pārstāvim. Par pasaules jaunatnes spēļu moto pieņemto „miera ideju" skaidri atsedza austrumjoslas ministru prezidenta vietnieka Ulbrichta vairākkārt pasvītrotā prasība jaunatnei rietumu joslās izrādīt organizētu pretestību un rīkot sabotāžas.

SATELĪTVALSTIS:

Uz āriene uzkrītoši pasvītrotās padomju „miera gribas" vietā zemes iekšienē, sevišķi satelītvalstīs, pastiprinās terrors un „tīrīšanas", kuŗu nolūks salauzt tur pastāvošo pretestību. Nesenajām deportācijām no Rumānijas-Jugoslavijas pierobežas, kas skāra ne mazāk par 20.000 zemnieku, pievienojies jauns deportāciju vilnis Čechoslovakijā. Pēc pagrīdes organizāciju informācijas, 21. jūlijā padomju iestādes Slovakijā saņēmušas pavēles 120.000 cilvēku piespiedu izsūtīšanai uz Pad. savienību. Deportāciju laikā pašnāvību izdarījuši 3 slovaku ģenerāļi. Slovakijā, kur līdz šim bija vērojama visstingrākā pretestība komūnistu režīmam, sagatavo mājokļus kaŗaspēka vienību novietošanai. — Bukarestas spiegošanas un valsts nodevības prāvā pirmdien nāves sodu piesprieda 52 g. v. bij. rumāņu aviācijas ģenerālleitnantam Romanesku, kas bija apsūdzēts par militāru dokumentu pārdošanu angļu vēstniecībai Bukarestā. Nāves sodus piesprieda arī bij. Bukarestas apelācijas tiesas priekšsēdim Licīusam, armijas pulkvedim Bozoankam un izcilākajam Bukarestas advokātam Polikam-Miskoneti. — Varšavas ģenerāļu prāvā mūža spaidu darbus piesprieda 4 ģenerāļiem, bet 5 štāba virsnieki saņēma cietumsodus no 10—15 gadiem. Šie notikumi, tāpat kā nesenais dumpis Viļņā, liecina, ka Kremlis, par spīti pastiprinātam terroram un deportācijām, nav drošs par pakļautām tautām, kādēļ Staļins spiests rūpīgi pārdomāt katru avantūristisku soli Eiropā.

*

Lai apspiestai čechu tautai dotu jaunas cerības un pareizu informāciju par apstākļiem brīvajā pasaulē, pirmdienas vakarā Bavārijā dzelzs priekškara vistiešākā tuvumā uzlaida gaisā 2000 balonu, kas pāri robežai aiznesa draudzības vēstījumu vairāk nekā 2 milj. eksemplāros. „Neviens cietums nav tik dziļš, lai tas spētu noslēpt taisnību; neviens mūris tik augsts, lai tas spētu nosargāt brīvības vēstījumu," teikts skrejlapās. Dažādo organizāciju vidū, kas piedalījās šinī izmēģinājuma pasākumā, bija arī Brīvības krusta kaŗa organizācijas vadītājs Harolds Stasens, amerikāņu publicists Drjū Pīrsons, Brīvās Eiropas nacionālās komitejas prezidents Džeksons, Starptautiskās brīvo žurnālistu apvienības pārstāvji Boleslavs Vieržbjanskis un George Jonesku.

RIETUMVĀCIJA:

Rietumvācijas politiskajā dzīvē pēdējās dienas atnesušas vairākkārtīgu vilšanos un ilūziju sabrukumu. Vācieši bija it kā iegrimuši atvieglinājumu un priekšrocību pilnajā priekšapbruņošanās posmā, ko, no vācu viedokļa raugoties, būtu izdevīgi stiept līdz pilnīgas līdztiesības atgūšanai un pat vēl tālāk. Ka Rietumvācijā tomēr vēl valda okupācijas režīms, to vispirms pierādīja Bonnas financu ministra sarunas ar sabiedrotajiem Petersbergā par okupācijas izdevumiem. Ja Bonnas valdība nevarēs „izburt" 1,5 miljarda DM okupācijas izdevumu segšanai, apliekot ar speciālu nodokli luksa priekšmetus un auto ceļu lietotājus, tad sagaidāma vispārēja nodokļu paaugstināšana. Vēl smagāk par Petersbergas lēmumu, valdības koāliciju skar starptautiskās Rūras pārvaldes nostāja. Pret vicekanclera Blichera protestu Rūras pārvalde arī gada pēdējā ceturksnī nesamazināja to ogļu daudzumu, kas pēc iepriekšējo ceturkšņu parauga Bonnas valdībai jāeksportē uz kaimiņu zemēm par pazeminātu cenu. Rietumvācijas valdības pārstāvis Rūras pārvaldē Blichers, protestējot pret šādu nostāju, nolika savas pilnvaras. Opozicijā nostājušās arī valdības koālicijas partijas CDU un FDP, nemaz nerunājot par pārējām. Vācu prese, protestējot pret sabiedroto pēdējiem lēmumiem, prasa vispārējas sarunas ne vien par abiem augšā minētiem jautājumiem, bet arī par Zāras apgabala strīdiem, tirdzniecību ar austrumiem, strīdīgajā advokāta Kemrica lietā u. c. Kanclers Adenauers, kas šinīs dienās atgriezīsies no atvaļinājuma Šveicē, preses pārstāvjiem izteicies, ka sarunās ar sabiedrotajiem viņš cerot panākt piecieśamu atrisinājumu tiklab okupācijas izdevumu, kā arī Rūras pārvaldes jautājumā.

FRANCIJA:

Kaut arī tiklab pašā Francijā, kā ārzemēs valdības rekordkrizes pārvarēšana uzņemtą ar atvieglojuma sajūtu, jaunajam Plevēna kabinetam pēdējā parlamenta sesijā pirms rudens pārtraukuma (no 21.—31. augustam) stāv priekšā nopietns pārbaudījums — skolu jautājums, kur sociālisti joprojām nepiekāpīgi iestājas par konfesionālo skolu principu, bet radikāļi stāv par pasaulīgo. Vai valdība ar savu provizorisko kompromisa priekšlikumu spēs pastāvēt, to rādīs augusta pēdējās dienas. — Kaut arī jaunajā franču ministru sarakstā ir visi pazīstami vārdi, šī Plevēna valdība manāmi atšķiŗas no savām priekštecēm. Atšķirība nepastāv nelielajā pagriezienā pa labi, kas atbilst parlamenta vēlēšanu iznākumam, bet gan frančiem neparastā mēģinājumā koncentrēt valsts vadību. Pāri pārējo ministru un valsts sekretāru saimei stāv triumvirāts — premjērs Plevēns ar saviem vietniekiem Žoržu Bido un Renē Maieru. No līdzšinējiem goda posteņiem ministru prezidenta vietnieki kļuvuši zināmā mērā par veselas ministru virknes ģenerālinspektoriem. Maieram, kas skaitās finanču un saimniecības ministrs, pakļautas veselas 6 ministrijas ar saimniecības, rūpniecības, lauksaimniecības, enerģijas sagādes, tirdzniecības, ārējās tirdzniecības, darba, sociālās nodrošināšanas un jaunuzbūves nozarēm. Bido, kas skaitās aizsardzības ministrs, bez ministra aizsardzības jautājumos pakļauti visu trīs ieroču šķiru valsts sekretāri. Bido kārtos arī Atlantika pakta lietas un pārstāvēs Franciju starptautiskās konferencēs, kuŗās runās par aizsardzības jautājumiem. Savā jaunajā pastiprinātajā pozicijā Žoržs Bido katrā ziņā gribēs runāt līdzi arī ārpolitiskos jautājumos, ko arī uz priekšu pārzinās Roberts Šumans.

L. L.

Ar ricineļļas palīdzību atņem kontrabandistiem 238.000 dol.

Vācu policija Lindavā, franču joslā, notvēra 13 lielas kontrabandistu bandas locekļu un ar rīcineļļas devu palīdzību atņēma tiem vācu un amerikāņu valūtu 238.000 dol. vērtībā. Tā bija ievietota nelielās gumijas kapsulās, un ar kontrabandistiem draudzīgu ārstu palīdzību noslēpta zarnās. Banda, pie kuŗas piederējuši notvertie, pēc policijas vērtējuma, pēdējos 6 mēnešos paguvusi nelegāli pārvest no Vācijas uz Austriju valūtu ap 30 milj. marku vērtībā.

Britu galvenos . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

arī 26 nometņu būve Beļģijā, kas kopā izmaksās 10 milj. mārciņu. Bet arī tas, kā norāda korespondents, esot tikai sākums, un citas nometnes un apgādes centrus paredzēts iekārtot Holandē un varbūt arī Francijā.

Šādi pārkārtojot plānus bruņoto spēku sadalījumam, britu aizsardzības resors izgājis no apsvērumiem, ka smagu gaisa resp. atombumbu uzbrukuma gadījumā britu ostās būs gluži neiespējami iesēdināt kuģos jebkādu ekspedīcijas armiju. Saskaņā ar jauno plānu, no regulārajām kaŗaspēka daļām Lielbritānijā līdz šī gada beigām, šķiet, paliksot tikai viena divīzija, viena kājnieku gvardu brigāde, dažas patstāvīgas daļas un pretgaisa aizsardzības vienības. Arī kaŗaspēka vienības, kas eventuāli atbrīvotos Vidējos un Tālajos austrumos, stāvoklim tur nomierinoties vai arī rūpes par drošību pārņemot britu dominijām, tādā gadījumā neatgriezīsies vis britu salās, bet tās novietos Vācijā, Holandē un Beļģijā. Reizē ar tik plaša mēroga britu bruņoto spēku pārcelšanos kontinentā, uz šejieni pārcels arī daudzas techniskas un militāras mācību iestādes.

DAŽOS VĀRDOS

Dabas katastrofu virkne, kas pēdējās nedēļās piemeklēja dažādus pasaules kontinentus, kalngalus sasniedza ar smagu zemestrīci Turcijas provincē Anatolijā, kas prasīja pāri par 100 cilvēkupuŗu. Nogalināto liellopu skaits pārsniedz 10.000.

Ap 100 cilvēkupuŗu tai pašā laikā prasīja arī lielākas lidmašīnu, autobusu, kuģu un vilcienu katastrofas Eiropā un Amerikā. 35 tūristi noslīka kādam itāļu autobusam iegāžoties Rēzijas ezerā, bet 22 kuģa ļaudis un pasažieri nogrima jūras dzelmē, avarējot norvēģu tvaikonītim Bess.

Par UN bēgļu augstā komisāra misijas vadītāju Rietumvācijā iecelts Arnolds Rorholts, kas līdz šim vadīja UN darba un labklājības nodaļu. Pirms stāšanās UN dienestā, Rorholts bija norvēģu sarkanā krusta ģenerālsekretārs. Augstā bēgļu komisāra Rietumvācijas birojs Bonnā sāks darbību 1. sept.

Par Japānas uzbrukuma plānu ASV, Malajai, Singapurai un Sumatrai Pad. savienību jau 1941. g. oktobrī informējis vācu laikraksta Frankfurter Zeitung korespondents Japānā Richards Zorge — to atklājis amerikāņu tautas vietnieku nama izmeklēšanas komisijā japāņu tieslietu ministrijas ierēdnis Jošikova.

Masu apcietināšanas Argentīnā skāruši opozicijas partiju piederīgos, sevišķi dzelzceļniekus. Dažās dienās Buenosairesas apkārtnē uz dzelzceļlīnijām noticis vairāk nekā 20 eksploziju.

Lielākajos manevros Vidusjūrā no 13.—1[illegible] augustam piedalījās ASV, Lielbritānijas, Francijas un Italijas jūras, sauszemes un gaisa spēki. „Uzbrucējiem" vajadzēja ieņemt Maltas salu.

Kaisongas miera sarunas pēc 25. sēdes trešdien nebija tikušas tālāk par strīdiem demarkācijas līnijas jautājumā. Komūnisti joprojām pieprasa demarkācijas līniju gar 38. platuma gradu, bet UN sarunu vedēji militāru apsvērumu dēļ, vēlas palikt pie pašreizējās frontes līnijas.

Izņēmuma stāvoklis Ungārijas pilsētā Vesledā izsludināts pēc sabotāžas aktiem pret vietējo padomju garnizonu. Apcietināts 1[illegible] personu.

„Otisa rezolūciju" pieņēmis ASV tautas vietnieku nams par tirdzniecības attiecību pārtraukšanu ar Čechoslovakiju līdz AP korespondenta Otisa atbrīvošanai.

Azīltiesības Zviedrijā otrdien piešķīra arī tiem 4 poļu bēgļiem, kas 3. augustā ar lidmašīnu nolaidās Malmes tuvumā.

Par jauno Lielbritānijas vēstnieku Maskavā izraudzīts līdzšinējais britu lietvedis Japānā Elverijs Gaskuaņs, ziņoja Londonas ārlietu ministrija.

Amerikāņu Hersta koncerna īpašnieks Viljems Randolfs Hersts miris otrdien 88 g. vecumā. Herstam ASV piederēja 23 laikraksti, 9 žurnāli ASV un 3 Anglijā, un viņa koncerna vērtība pārsniedza 200 milj. dolaru.

Vēl 500 Ķīnas un Korejas komūnistu ieradušies Čechoslovakijā, kur tos nometina uz dzīvi pamestajos ciemos gar Vācijas pierobežu.

Torēzs pie labas veselības, priecīgs un smaidošs, — apgalvo otrs Francijas komūnistu vadonis Diklo, kas nupat atgriezies no Pad. savienības.

12 milj. dolaru Starptautiskam bērnu palīdzības fondam pieprasījis prezidents Trumens ASV kongresā.

Amerikas balss raidījumus noklausās divas trešdaļas Vācijas padomju joslas iedzīvotāju — noskaidrots kādā aptaujā, ko izdarījis amerikāņu augstais komisārs Vācijā.

6 m augstu dēļu sētu Berlīnes amerikāņu komendants ģen. Metjūzens licis apsist padomju armijas piemineklim Berlīnes amerikāņu sektorā pie Potsdamas šosejas Cēlendorfā. Pēc tam, kad jūnijā demonstranti bija aplējuši pieminekli ar benzīnu un aizdedzinājuši, Cēlendorfas apgabala parlaments bija lūdzis amerikāņu iestādes likvidēt šo publisko „piedauzības objektu".

Pēc drāmatiskas bēgšanas cauri trijām austrumu bloka valstīm un Austrijas padomju joslai 10 nedēļās, Italiju sasniedzis padomju matrozis Pēteris Jegorovs.

Pārtraukt jebkāda veida amerikāņu kultūrālo darbību Polijā pieprasījusi Varšavas valdība ASV ārlietu ministrijai. Pēc amerikāņu informācijas dienesta, biļetenu, bibliotēku un kino izrāžu izbeigšanas Polijā, ASV valdība pieprasījusi 24 stundu laikā izbeigt arī poļu propagandas biroja darbību Ņujorkā.

256.426 DP uzņemti Amerikā līdz 1. augustam. 12.000 pārvietoto personu gaida kuģu transportus, bet 75.000 reģistrēti komisijā. DP likuma ietvaros vīzas varēs saņemt tikai vairs 35.000 personu.

Aleksandrs Kerenskis, provizoriskās krievu valdības pēdējais ministru prezidents pirms boļševistiskās oktobra revolūcijas, no Ņujorkas atlidojis Minchenē, lai piedalītos krievu bēgļu konferencē par „revolūcionāras kustības organizēšanu pret padomju režīmu Krievijā".

Prezidenta Trumena kandidātūru nākamām prezidenta vēlēšanām ierosinājusi demokratu partijas izpildu komiteja Kalifornijā.

Azīltiesības 12 poļu jūrniekiem, kas meklēja patvērumu Īstades ostā, otrdien piešķīrusi Zviedrijas valdība. Dienu pirms tam Stokholmas ārlietu ministrija bija noraidījusi poļu valdības pieprasījumu bēgļus izdot.

Italijas ministru prezidentu Degasperi ASV apmeklējumā 10. septembrī pavadīs amerikāņu vēstnieks Romā Dans un Italijas saimniecības ministrs Pella. Apmeklējuma mērķis ir itāļu-amerikāņu attieksmju padziļināšana.

Everela Herimena, Trumena speciālpilnvarotā ierašanos Kairo atcēlā no Iranas pieteica Ēģiptes ārlietu ministrija.

Jauno angļu kājnieku šauteni 280 demonstrēja Atlantika pakta valstu, kā arī Grieķijas, Turcijas, Spānijas un Jugoslavijas pārstāvjiem. Šautene, kas ir praktiskāka un mazāka par visiem līdzšinējiem modeļiem, izšauj minūtē 84 šāviņus. Labākā amerikāņu šautene Garand spēj izšaut tikai [illegible] reizes minūtē. Arī caursites spēju ziņā jaunā šautene pārāka par visām līdzšinējām.

Pirmais amerikāņu armijas kontingents — 1300 vīru — ieradies jaunajā ASV apgādes bazē Leghornā, Italijā.

Prezidents Trumens devis savu piekrišanu plānam par amerikāņu rūpniecības izklaidēšanu, lai samazinātu briesmas koncentrētā atombumbu uzbrukuma gadījumā.

Sazvērestību pret ASV vēstnieku Spānijā Stentonu Grifisu atklājušas spāņu valdības iestādes un viņu brīdinājušas. Sazvērnieki esot Franko valdībai naidīgi elementi Ziemeļspānijā un Francijā. Grifisa mītni tagad uzmana 4 detektīvi, un viņa auto pavada spāņu policijas auto. Vēstnieks brīdinājumu nav uzņēmis pārāk nopietni, bet solījies turpmāk pie sevis nēsāt pistoli.